

Kirsi Yrjölä

DUAL CAREER –
Huippu-urheilun ja koulutuksen yhdistämisen vaikeudet sekä hyvät käytännöt talviurheilussa

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences

Rovaniemen ammattikorkeakoulu

julkaisusarja B 23

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

DUAL CAREER – Huippu-urheilun ja koulutuksen yhdistämisen vaikeudet sekä hyvät käytännöt talviurheilussa

Kirsi Yrjölä

2012

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU
Julkaisutoiminta
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi
puh. 020 798 5454
www.ramk.fi/julkaisutoiminta
julkaisut@ramk.fi

ISSN 1239-7733
ISBN 978-952-5923-33-9 (nid.)
ISBN 978-952-5923-34-6 (PDF)

Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B nro 23

© RAMK University of Applied Sciences

Julkaisu on tuotettu Euroopan komission Koulutuksen ja kulttuurin pääosaston (urheiluyksikkö, Preparatory Actions in the Field of Sport 2009) rahoittamassa projektissa INTECS verkosto 2010–2011.

Rovaniemi 2012

Kannen kuva	Abe Laaksomies
Paino	Kopijyvä Oy
Taitto	Erja Hirvonen, Kopijyvä Oy

Tiivistelmä

Tekijät	Kirsi Yrjölä
Vuosi	2011
Toimeksiantaja	INTECS Network
Työn nimi	DUAL CAREER – Huippu-urheilun ja koulutuksen yhdistämisen vaikeudet sekä hyvät käytännöt talviurheilussa
Sivumäärä	71
Liitteet	1

Opinnäytetyöni aiheena on kaksoisuran eli huippu-urheilun ja kouluttautumisen vaikeudet sekä hyvät käytännöt. Työni liittyy läheisesti INTECS Network -hankkeeseen, jossa tehtiin kyselytutkimus yhdeksän eri EU-maan opiskeleville urheilijoille, heidän vanhemmilleen sekä valmentajille. Mukana tutkimuksessa olivat Suomen lisäksi Italia, Itävalta, Puola, Romania, Ruotsi, Slovakia, Slovenia ja Viro.

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella kevään 2011 aikana. Vastaajia oli kaikkiaan 434 (N=434), joista 160 (n=160) oli urheilijaa, 137 (n=137) vanhempaa sekä 137 (n=137) valmentajaa. Tutkimusote oli pääsääntöisesti määrällinen, ja käytin tulosten analyysiin apuna SPSS-tilasto-ohjelmaa. Vastausvaihtoehtoja oli kolmea eri mallia: kyllä/ei -vastaus, monivalinta tai vapaata tekstiä.

Tulokset osoittivat, että maiden välillä on eroja, muuta suurin osa niistä ei ole tilastollisesti merkitseviä. Otin mukaan ristiintaulukoinnin tulokset urheilijoiden, vanhempien ja valmentajien merkittävimmistä vastauksista. Suomalaisten urheilijoiden vastauksien vertailu samanikäisiin urheilijoihin Puolasta, Slovakiasta sekä Romaniasta osoittaa sen, että suomalaisista urheilijoista 40 % lopettaisi koulun, jos heillä olisi ongelmia tenttien läpipääsyssä johtuen aktiivisesta urheilu-urasta ($p<0.05$). Muiden maiden urheilijat vastasivat ottavansa tarvittavan ajan pois vapaa-ajastaan.

Kaikkien maiden urheilijat olivat sitä mieltä, että ajan puute on suurin ongelma urheilun ja koulun yhdistämiselle. Suomalaisten urheilijoiden vastauksista huokuu koulutusinstituutioiden tuen puute, vaikka Suomessa toimivat urheiluakatemiat sekä urheilulukiot mahdollistavat kaksoisuran toisen asteen koulutuksessa. Itävallassa on myös vastaavanlaiset urheilulukiot, ja tulokset osoittavat itävaltalaisten olevan kaikista vastaajista tyytyväisimpiä kaksoisuraan. Opiskelusysteemien kehitys kaikilla tasoilla, erityisesti sähköisten opintojen mahdollisuuksien lisääminen ja kehittäminen sekä opettajien ja valmentajien tieto-taidon lisääminen parantaa kaksoisuran mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Avainsanat: kaksoisura, huippu-urheilija, valmentaja, koulutus, talviurheilu, ristiintaulukointi

Abstract

Authors	Kirsi Yrjölä
Year	2011
Commissioned by	INTECS Network
Name	DUAL CAREER – Problems and Good Practises in Combining A Top Athlete Career And Education in Winter Sports
Pages	71
Appendix	1

The purpose of this research was to find out problems and good practises of a dual career which means combining a top athlete career and education. I worked closely with the INTECS Network (Network of International Training and Education Centers for Winter Sports) where research was done by collecting information from top athletes, their parents and their coaches. Collection was done within nine EU countries: Austria, Estonia, Finland, Italy, Poland, Romania, Slovakia, Slovenia and Sweden.

The material for this research was collected by using an electronic questionnaire which was answered by 434 (N=434) people of whom 160 (n=160) athletes, 137 (n=137) parents and 137 (n=137) coaches.

Cross tabulation showed that there were differences within countries. However, they were not all statistically remarkable. If an athlete would have problems passing exams in the school most of the athletes would sacrifice free time in order to be able to dedicate more time to education. Remarkable was that in Finland 40 % of the athletes would give up on education and concentrate 100 % on sport if he / she would have this problem ($p<0.05$).

According to the results the biggest obstacle for a dual career was the lack of time. The nationally coordinated sports academy system in Rovaniemi in Finland was a good practise for a dual career, which bound together all educational institutions for a common aim. To have the school, the sports facilities, and a boarding school at the same place or within a short distance from each other was also a good practice. This is the system in Austria at the moment. Results showed that Austrian athletes were over all most satisfied with their situation of combining en educational and a sport career. Developing the study system in all levels, e-learning, sport infrastructure, teachers' know-how about dual career -students and -services related to students, teachers and other actors would help athletes to combine a sport career and education even better in the future.

Key words: dual career, top athlete, coach, education, winter sport, cross tabulation

Sisällys

1 JOHDANTO 15

2 TALVIURHEILUN JA KOULUTUKSEN YHDISTÄMISEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ JA HUOMIOITAVIA ASIOITA 17

2.1 Urheilun valkoinen kirja (White Paper) 17

2.2 INTECS Network 18

2.3 Talviurheilijan ajankäyttövaatimukset 19

3 LIIKUNTAPOLITIIKKA, LIIKUNTA JA KOULUTUSJÄRJESTELMÄT 20

3.1 Kansainvälinen liikuntapolitiikka ja eurooppalaisten liikunta-aktiivisuus 20

3.2 Italian koulutusjärjestelmä 21

3.3 Itävallan koulutusjärjestelmä 22

3.4 Puolan koulutusjärjestelmä 23

3.5 Romanian koulutusjärjestelmä 23

3.6 Ruotsin koulutusjärjestelmä 24

3.7 Slovakian koulutusjärjestelmä 25

3.8 Slovenian koulutusjärjestelmä 25

3.9 Suomen koulutusjärjestelmä 26

3.10 Viron koulutusjärjestelmä 27

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA ONGELMAT 28

5 TUTKIMUSMENETELMÄT 29

5.1 Tutkimusjoukko 30

5.2 Tutkimuksen asetelma 30

5.3 Tutkimuksen aineiston keruu ja analysointi 31

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET 34

6.1 Urheilijoiden tulokset 34

6.2 Vanhempien tulokset 37

6.3 Valmentajien tulokset 41

6.4 Tutkimuksen laadulliset tulokset maittain 44

6.4.1 Italia 44

6.4.2 Itävalta 45

6.4.3 Puola 45

6.4.4 Romania 46
6.4.5 Ruotsi 46
6.4.6 Slovakia 46
6.4.7 Slovenia 47
6.4.8 Suomi 47
6.4.9 Viro 47

7 POHDINTA 49
7.1 Tulosten pohdinta 49
7.2 Tulosten merkitys tulevaisuudelle ja mahdolliset kehittämiskohteet ... 50
7.3. Kriittinen tarkastelu 55

LÄHTEET 57

LIITTEET 61

KUVALUETTELO

Kuvio 1. A14: Koetko, että urheilun vuoksi sinulla ei ole tarpeeksi aikaa opiskelulle? 34

Kuvio 2. A18: Tukevatko urheiluseurasi sekä valmentajat opiskeluasi? 35

Kuvio 3. A19: Tukeeko opintosuunnitelmasi urasi kehittymistä haluamallasi tavalla? 35

Kuvio 4. A20: Jos sinulla olisi ongelmia tenttien läpipääsyssä johtuen aktiivisesta urheilu-urastasi, mitä tekisit? Vastausvaihtoehdot vasemmalta lukien: 1) Väliaikaisesti lopettaa urheilu, kunnes on läpäissyt kaikki tentit, 2) Vähemmän aikaa urheilulle ja enemmän aikaa opiskelulle, 3) Uhrata vapaa-aikaa, jotta pystyy antamaan enemmän aikaa opiskeluun, 4) Lopettaa koulu ja keskittyä 100% urheiluun, 5) Vähentää ja/tai vaihtaa koulua. 36

Kuvio 5. A22: Uskotko, että urheilu antaa sinulle kurinalaisuutta, mikä auttaa opinnoissa? 37

Kuvio 6. P1: Mitä sinä vanhempana tuet enemmän? 37

Kuvio 7. P2: Tukevatko urheiluseurat urheilijan opintoja? 38

Kuvio 8. P6: Koetko, ettei lapsesi pysty käyttämään riittävästi aikaa opintoihinsa urheiluvelvollisuuksien takia? 38

Kuvio 9. P8: Onko koulun ja urheilun yhteensovittaminen mielestäsi hankalaa? 39

Kuvio 10. P9: Uskotko huomioivasi riittävästi lapsesi koulutuksen ja urasuunnittelun urheilun-uran jälkeistä aikaa silmällä pitäen? 39

Kuvio 11. P10: Uskotko, että urheilijan pitäisi saada järjestettyä konsultointia liittyen urheilu-uran jälkeisiin mahdollisuuksiin? 40

Kuvio 12. P12: Tukevatko opettajat (koulu) urheilijan urheilu-uraa? 40

Kuvio 13. C5: Kuinka monta tuntia (keskimäärin / päivä) urheilijoiden täytyy sitoutua harjoittelemaan, jotta he voisivat kehittyä huippu-urheilijoiksi? 41

Kuvio 14. C6: Kuinka monta tuntia urheilijat tarvitsisivat (keskimäärin / päivä) kropan palautumiseen (unta ja lepoa per vuorokausi)? 42

Kuvio 15. C8: Tuetko sinä ja tukeeko urheiluseurasi urheilijoiden muodollista koulutusta? 42

Kuvio 16. C9: Pidätkö yhteyttä / teetkö yhteistyötä urheilijoiden opettajien / oppilaitosten kanssa? 43

Kuvio 17. C12: Osallistutko aktiivisesti urheilijoiden urasuunnitteluun (koordinointiin koulun / muodollisen koulutuksen ja urheilu-uran välillä)?.....43
Kuvio 18. C13: Onko koulun ja urheilun yhteistyö mielestäsi vaikeata?.....44

Alkusanat

Opiskelun ja urheilun yhdistämistä on pohdittu Suomen liikuntaväen ja erityisesti nuorten huippu-urheilijoiden kanssa työskentelevien parissa jo pitkään. Urheilun aktiiviharrastajat ja ammattilaiset ovat yleensä lahjakkaita nuoria, joille kahden uran yhtäaikainen kehittäminen on haastavaa. Urheilijoiden läpivirtaus etenkin korkeakoulutasolla on yleisesti hitaampaa kuin muiden opiskelijoiden, ja pahimmassa tapauksessa opinnot jäävät kesken. Tämän on ongelma, koska vain murto-osalle urheilusta tulee myös elinkeino, ja ”muu” koulutus urheilu-uran ohessa tukisi sekä opiskelijan omaa elämää, että yhteiskunnan koko lahjakkuuspotentiaalin tehokasta hyödyntämistä. Opiskelijoiden urheilun ja opiskelun yhdistäminen on Suomessa kehittynyttä, mutta yhtenäistä toimintamallia ei ole riittävän pitkälle vietynä olemassa, varsinkaan korkeakoulutasolla.

Suomessa on luotu erilaisia tukimekanismeja urheilijan tilanteeseen. Näitä ovat esimerkiksi urheilulukiot. Kansallinen urheiluakatemioiden verkosto on tässä oleellinen toimija, jota Lapin alueella edustaa Lapin urheiluakatemia. Lapin urheiluakatemian toiminta syntyi paikallisista tarpeista alkaen vuonna 2004 Lapin lääninhallituksen ESR -projektina, ja muuttui vakinaiseksi Lapin yhteistyösopimuksen voimin, jossa olivat osallisina Rovaniemen kaupunki, Ounasvaaran urheilulukio, Lapin yliopisto, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Lapin ammattiopisto, Lapin urheiluopisto ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Vuoden 2008 syksyllä Lapin urheiluakatemia sai Suomen Olympiakomitean myöntämän huippu-urheiluakatemiastatuksen (Lapin urheiluakatemian www-sivut, YLE Lappi 2012).

Euroopan unioni on nostanut liikunnan, hyvinvoinnin ja koulutuksen tulevaisuuden kärkiteemoiksi (ks. EU:n uutisointi 2012). Vuoden 2010 Lissabonin sopimuksessa urheilu liitettiin ensimmäistä kertaa Euroopan unionin sopimuspohjaan ja sen tiimoilta on laadittu useita politiikkaohjelmia sekä toteutettu kehitystoimia unionin tasolla. Tässä viitekehyksessä toteutettiin kansainvälinen Lapin urheiluakatemiaa kehittävä INTECS Network -yhteistyöprojekti Rovaniemen ammattikorkeakoulun koordinoimana. Projektia tuki (2010–2011) Euroopan komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto (DG Education and Culture) urheilun valmistelurahalla (*Preparatory Actions in the Field of Sport 2009*) sekä pieniltä osin Rovaniemen kaupunki yhteistyössä osatoteuttajien kanssa. Tuen tavoitteena oli vahvistaa urheilun asemaa jäsenmaissa, erityisesti nuorten urheilijoiden urapolkua sekä liikunnan ja kansanterveyden asemaa väestön hyvinvoinnissa. Jatkossa nämä teemat tulevat pysymään tärkeinä Euroopan tavoitteistossa. Toteutetun hankkeen tarkoitus olikin kerätä tulevaisuutta varten tietoja siitä, mitkä teemat ovat jäsenmaissa tärkeitä opiskelevan urheilijan näkökulmasta. Vastaavia projekteja toteuttivat Rovaniemen ammattikorkeakoulun

ja Lapin urheiluakatemian rinnalla mm. *Euroopan olympiakomitea* sekä maailman jalkapallon pelaajayhdistys *Fifpro.* Projektin myötä Rovaniemi talviurheilukeskuksena vahvisti yhteyksiään kahdeksaan muuhun vastaavanlaiseen talviurheilukeskukseen, jossa koulutus ja urheiluharjoittelu yhdistyvät huipputason talviurheilumahdollisuuksiin sekä kaupunkimaiseen ympäristöön. Rovaniemellä nämä ovat lisäksi likeisessä yhteydessä kaikkien tasojen koulutukseen, mitä pidettiinkin verkoston keskinäisessä vertaisarvioinnissa Rovaniemen erityisenä vahvuutena. Hankkeen verkostossa olivat mukana RAMK:n, Santasportin ja Lapin urheiluakatemiatoimijoiden lisäksi:
Luleån teknillinen yliopisto, Ruotsi
Bratislavan Comenius yliopisto, Slovakia
Stamsin hiihtolukio, Itävalta
Tarton yliopisto, Viro
Mariborin yliopisto, Slovenia
Cluj-Napocan alueen aluekehitystoimisto (North-West Regional Development Agency), Romania
Gdanskin urheiluakatemia, Puola
Malsin "Claudia von Medicin" korkeakoulukeskus, Italia

INTECS -verkostohankkeen kautta Lapin urheiluakatemian kansainväliset verkostot vahvistuivat, ja sen kautta esimerkiksi 2012 käynnistynyt urheilijan aikuiskoulutus saa vahvaa taustatukea. Projektoituna toimintana INTECS –verkostohanke jatkuu kahden parhaillaan rahoituskäsittelyssä olevan hankkeen kautta, joista toisessa luodaan urheilijan koulutusmallia neljän kumppanimaan kanssa (WINNER –projekti, 2012-2015) ja toisessa vahvistetaan Barentsin alueen urheilukeskusten yhteistyötä (BATECS –projekti, 2013-2014).

Käsillä oleva julkaisu perustuu INTECS Network -hankkeessa toteutettuun tutkimukseen, johon osallistui toistasataa nuorta maajoukkuetason urheilijaa ympäri Eurooppaa, heidän valmentajaansa, sekä myös urheilijoiden vanhempia. Tutkimuksen yhteydessä Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelija Kirsi Yrjölä teki opinnäytetyönsä, joka muodostaa julkaisun keskeisen sisällön eli luvut 2-9. Esipuhe on INTECS projektitiimin yhteistyössä tekemä. Itse tutkimus toteutettiin osallistavan hanketoiminnan periaatteiden mukaisesti koko verkoston sisältöasiantuntijoiden yhteisen ideoinnin pohjalta, mikä tuki kumppaniverkoston sitoutumista toimintaan. Tutkimuksen tuloksena todettiin muun muassa se, että urheilijoiden potentiaalia ei vielä täysillä hyödynnetä. Vastaajat korostivat tarvitsevansa parempaa tukea urasuunnitteluun etenkin sen jälkeen kun urheilu-ura päättyy. Kielitaitoisena ja tavoitteelliseen toimintaan tottuneena urheilijoilla on paljon annettavaa paitsi omalle lajilleen, myös työelämälle ja yhteiskunnalle laajemmin. Tärkeäksi tutkimuksessa havaittiin myös koulutuksen järjestäminen siten, että urheilija voi valita opintoja ulkomaisesta korkeakoulusta ja siten päästä opiskelemaan

ympäristöön, jossa oman lajin täysipainotteinen harjoittelu on mahdollista. Tällä hetkellä monien huippu-urheilijoiden pitää viettää pitkiä aikoja vuodesta ulkomailla harjoitusleireillä. Koska useat heistä ovat samalla opiskelijoita, olisi suotavaa, että etäopiskelu esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan sovelluksina olisi vaivattomampaa tehokkaan ajankäytön turvaajana. Tämä oli myös selkeä tulos tutkimuksestamme. Tutkimuksen toteuttivat INTECS -verkoston kumppanit kussakin jäsenmaassa, ja sen tulokset kokosi Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelija Kirsi Yrjölä opinnäytetyöhönsä. Opinnäytetyötä ohjasi Kalle-Pekka Tiihonen Rovaniemen ammattikorkeakoulusta. Suomessa tutkimusaineiston koontiin osallistuivat myös Lapin urheiluakatemian koordinaattori Reijo Jylhä, yliopettaja Heikki Hannola Rovaniemen ammattikorkeakoulusta sekä Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman harjoittelijat Veera Turkki ja Tiina Syrjänen.

INTECS -verkostohanke toteutettiin yliopettaja Heikki Hannolan ohjauksessa, ja sen panivat toimeen projektipäällikkö Niko Niemisalo sekä Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman tutkimusharjoittelijat Veera Turkki, Tiina Syrjänen, Christina Sandoval sekä Kirsi Yrjölä. Sisällöllisinä asiantuntijoina toimivat Reijo Jylhä Lapin urheiluakatemiasta, sekä Kalle-Pekka Tiihonen, Raimo Sirviö, Jarmo Rinkinen sekä Tommi Kokkoniemi RAMK:n Hyvinvointialoilta.

Opiskelu-uran ja urheilu-uran yhdistäminen ja sitä kautta rakentuva kahden uran malli on olennainen osa suomalaisen korkeakoulujärjestelmän kehittämistä, ja erinomainen tapaus aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja sen kehittämisestä laajemminkin (AHOT). Tavoitteemme on, että INTECS projekti, sen jatkohankkeet sekä käsillä oleva julkaisu auttaa osaltaan myös AHOT-mallin kehittämistä sekä tukee urheiluakatemiatoiminnan kansainvälistymistä.

Heikki Hannola, yliopettaja, Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Niko Niemisalo, projektipäällikkö, Rovaniemen ammattikorkeakoulu

1 Johdanto

Kaksoisura eli dual career tarkoittaa huippu-urheilun harjoittamisen ja opiskelun yhdistämistä. Jos talviurheilijalla on mahdollisuus luoda onnistunut kaksoisura, on hänellä paremmat mahdollisuudet suorittaa opintonsa ajallaan urheilun ohessa. Näin hän voi paremmin integroitua työelämään ja olla siten aktiivinen yhteiskunnan jäsen. Näitä aiheita pohdin opinnäytetyössäni eri näkökulmista.

Huippu-urheilun ja opiskelun yhdistämisestä on tehty joitakin tutkimuksia ja väitöskirjoja, mutta talviurheilulajeista hieman vähemmän. Talvilajien urheilijoiden kaksoisuran luominen on kesälajien urheilijoihin verrattuna vaikeampaa, koska talviurheilijan kilpailukauden ajoittuminen osuu koulunkäynnin kanssa samoille ajoille. Halusin tutkia aihetta syvemmin ja sain mahdollisuuden osallistua Euroopan Unionin rahoittamaan hankkeeseen nimeltä INTECS Network, joka tutki yhdeksän eri EU-maan talviurheilijoiden kaksoisuran ongelmia ja hyviä käytäntöjä.

INTECS Network -hankkeen tavoitteena oli luoda parempi yhteistyöverkosto talviurheilussa aktiivisten kouluorganisaatioiden välille. Opinnäytetyöni liittyy läheisesti hankkeen kautta saatuihin tuloksiin, joista merkittävimmät tulokset otin mukaan työhöni. Hankkeen koordinaattorina toimi Rovaniemen ammattikorkeakoulu, jonka erikoisalaan talviurheilu kuuluu. Muita yhteistyökumppaneita olivat vastaavanlaiset oppilaitokset Italiassa, Itävallassa, Puolassa, Romaniassa, Ruotsissa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Virossa. Hanke lähti liikkeelle siitä, että eri maiden tarkkaan valituille urheilijoille, heidän vanhemmilleen sekä valmentajilleen lähetettiin sähköinen kyselylomake syksyllä 2010 liittyen kaksoisuraan.

Nuorella urheilijalla on paljon valinnan mahdollisuuksia ja häneen kohdistuu paljon odotuksia. Metsä-Tokila (2001, 13) on tutkinut väitöskirjassaan urheilijan koulutusmahdollisuuksia eri maissa ja kuvaa teoksessaan selkeästi sen, kuinka urheilija jossain elämänsä vaiheessa joutuu suuren päätöksen eteen. Hänen on valittava kolmen vaihtoehdon väliltä: työura syrjäyttää urheilu-uran, työn ja urheilu-uran yhdistäminen tai täyspäiväinen urheilu-ura. Päätöksentekoon paineita sekä odotuksia

urheilijalle luovat niin oppilaitokset, ystävät ja vanhemmat kuin urheilujärjestöt. Metsä-Tokila (2001, 13.) Näiden muuttujien ja oletusten pohjalta päättelin tutkimusasetelmani olevan mielenkiintoinen ja ajankohtainen. INTECS Network -hankkeen teettämän kyselyn tulokset antavat realistisesti viitteitä edellä mainittuihin urheilijan valintoihin. Pohdin työssäni näitä valintaan vaikuttavia asioita, syitä ja seurauksia.

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eli AHOT tulisi kuulua selkeänä käsitteenä urheilijan maailmaan (Turun Yliopisto 2010). Urheilija käy joka päivä elämän koulua, josta oppii tärkeitä arvoja, sääntöjä ja kurinalaisuutta. Urheilija toimii yhteistyössä eri tahojen kanssa luoden informaatiokanavia, joita olisi hyvä ylläpitää tulevaisuutta ajatellen. Yhteistyön luominen kansainvälisillä suhteilla olisi suotavaa jo pelkästään imagosyistä, jotka toivottavasti tuottavat tulevaisuudessa taloudellista hyötyä niin henkilökohtaisesti kuin kansallisestikin. Mikäli urheilija valitsee jossain elämän vaiheessa täyspäiväisen urheilu-uran, on kansallisten sekä kansainvälisten suhteiden tuoma tuki tervetullutta. Mikäli urheilija lopettaa huippu-urheilu-uransa ja siirtyy työelämään esimerkiksi urheilun pariin, on aikaisemmin hankituista yhteistyösuhteista hyötyä.

Jokaisen urheilijan ura loppuu kuitenkin joskus, ja jos hänen koulutusmahdollisuuksistaan ei huolehdita tai niitä ei tueta, on työelämään siirtyminen hankalaa. Näiden asioiden pohtiminen ja vertaileminen kansainvälisesti on tärkeää, jotta saataisiin oppia eri maiden ongelmista ja/tai hyvistä käytännöistä. Opinnäytetyössäni tuon aluksi esiin aiheeseen liittyviä käsitteitä, kuvaan eri maiden koulutusjärjestelmiä sekä vertailen ja tutkin yhdeksän eri maiden urheilijoiden vastauksia. Vertailen erikseen Suomen ja kolmen muun maan samanikäisten urheilijoiden vastauksia keskenään. Lopuksi pohdin kriittisemmin tuloksia sekä sitä, miten urheilija kohtaa ja käsittelee tällaisen voimakkaan vedon kahteen suuntaan, kun toisessa narussa on ura huippu-urheilijana ja toisessa kouluttautuminen huippuosaajaksi valitulla työnalalla.

2 Talviurheilun ja koulutuksen yhdistämiseen liittyviä käsitteitä ja huomioitavia asioita

2.1 Urheilun valkoinen kirja (White Paper)

Urheilun valkoinen kirja antaa strategisen suunnan urheilulle. Vuosi 2004 oli Euroopan liikuntakasvatuksen teemavuosi ja sieltä saatujen tulosten perusteella luotiin Urheilun valkoinen kirja (englanniksi White Paper), joka sisältää yhteiset koko Euroopan kattavat urheilun pelisäännöt. Kirjassa kerrotaan urheilun yhteiskunnallisista tehtävistä, urheilun taloudellisesta merkityksestä sekä urheilualan organisoitumisesta. Urheilun valkoisessa kirjassa on mainittu mm. urheilun aseman vahvistamisesta koulutuksessa. Kirjassa todetaan myös, että urheileminen välittää tärkeitä arvoja, jotka vahvistavat urheilijan motivaatiota ja auttaa lisäämään tietoja sekä taitoja. (Heinilä 2007.)

Urheilun valkoinen kirja pitää sisällään urheilun lisäksi koulutukseen liittyviä asioita. Jotta huippu-urheilijat saadaan integroitua työmarkkinoille urheilu-uran päättymisen jälkeen, on ensiarvoisen tärkeää tarjota jo nuorille urheilijoille mahdollisuus ns. kaksoisuraan, mikä mahdollistaa urheilun ja koulutuksen yhtäaikaisesti. (Euroopan yhteisöjen komissio 2007.) Opinnäytetyöni pohtii ja ottaa kantaa kaksoisuran luomisen haasteiden lisäksi uran päättymisen jälkeiseen elämään. Yksi ongelma, minkä urheilija saattaa kohdata siirtyessään työelämään urheilu-uran päättymisen jälkeen, on koulutuksen puute.

Urheilun valkoisessa kirjassa on pohdittu urheilua yhteiskunnallisesti EU:n ulkosuhteisiin liittyvissä asioissa. Urheilulla voi olla merkitystä avustusohjelmiin, kumppanimaiden yhteistyöhön sekä diplomaattisiin suhteisiin. Urheilun kautta voidaan konkreettisemmin edistää terveyttä, koulutusta, kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä rauhaa. (Euroopan yhteisöjen komissio 2007.) Urheilulla on myös taloudellista

merkitystä. Oman maan markkinointia ja tunnettavuutta ei voi aina mitata rahassa. Jokainen urheilija matkustaessaan ja kilpaillessaan ulkomailla luo tiedostamattaan kansainvälisiä suhteita, joilla on taloudellista merkitystä kansallisella tasolla.

2.2 INTECS Network

Opinnäytetyössäni käsittelen paljon käsitettä INTECS Network, joka tulee englannin kielen sanoista Network of International Training and Education Centers for Winter Sports. Suomennettuna se tarkoittaa kansainvälistä talviurheilulajien harjoittelu- ja koulutuskeskusten verkostoa, jonka tavoitteena on ollut parantaa yhteistyötä talviurheilussa aktiivisten kouluorganisaatioiden välillä. Verkosto aloitti aktiivisen toimintansa syksyllä 2010 hankkeen muodossa. Mukaanpääsyni hankkeeseen loi mahdollisuudet toteuttaa opinnäytetyöni aihe. Hankkeen teettämän kyselyn tuloksia käytän laajasti työssäni tulevissa luvuissa.

Hankkeen rahoittajana on toiminut Euroopan Unioni ja pääkoordinaattorina on toiminut Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Mukana hankkeessa on ollut yhdeksän eri EU-maan koululaitosta, jotka ovat:

- Rovaniemen ammattikorkeakoulu Suomesta
- Luleån teknillinen yliopisto Ruotsista
- Comenius yliopisto Bratislava Slovakiasta
- Schi Gymnasium Stams Itävallasta
- Tartun yliopisto Virosta
- Mariborin yliopisto Sloveniasta
- North-West Regional Development Agency Romaniasta
- Gdanskin Academy of Physical Education Puolasta
- Oberschulzentrum “Claudia von Medici” Mals Italiasta

INTECS Network on osa sateenvarjo-organisaatiota, joka tekee mahdolliseksi Euroopan laajuisen tiedon vaihdon sekä kommunikaation talviurheiluun ja koulutukseen liittyvissä aiheissa. Sateenvarjona toimii juuri INTECS Network, joka jakaa informaatiota ja kommunikoi kaksoisurasta talviurheilulajien ja muiden siihen liittyvien aiheiden osalta. Yhteistyö talviurheilulajien välillä, yhteiset aktiviteetit ja informaatioiden vaihto verkoston sisällä tukee yhteistä tarkoitusta. Tulevaisuuden tavoitteina on saada mahdollisimman monta kansainvälistä, kansallista ja alueellista projektia INTECS sateenvarjon alle, jotta ne voisivat aloittaa toimintansa tehokkaasti ja implementoida yhteisiä tavoitteita, ennen kuin EU:n urheiluohjelma alkaa vuonna 2014. (Hannola–Niemisalo 2011.)

2.3 Talviurheilijan ajankäyttövaatimukset

Tutkimukseni kohteena ovat talvilajien huippu-urheilijat, joille urheilu-uran ja koulutuksen yhdistäminen on suurempi ongelma verrattuna kesälajien huippu-urheilijoihin. Kesälajien urheilijoiden kilpailukaudet osuvat kesälle ja tuolloin ei ole koulua rasitteena. Talvilajien harrastajien kilpailukausi taas osuu poikkeuksetta talveen, jolloin myös koulua on käytävä. Rusko (2003, 90) mainitsee hiihtäjän vuosirytmistä sen, että lumi on tyypillisesti maassa marraskuusta huhtikuuhun, minkä aikana suoritetaan paljon harjoituksia lumella sekä kilpaillaan, kun taas muuna aikana harjoitellaan kuivalla maalla. Kilpailu- ja harjoittelukaudet osuvat samalle ajanjaksolle kuin koulujen lukuvuodetkin, joka aiheuttaa ongelmia ajankäyttöön. (Rusko 2003, 92.)

Treenauksen määrä kasvaa yleensä iän myötä, joka vaatii luonnollisesti enemmän aikaa urheilijalta, joka on sitten pois joko koulusta tai vapaa-ajasta. 16-vuotiaan hiihtäjän vuosittainen harjoitusmäärä voi olla 400 tuntia, kun taas 20-vuotias harjoittelee 700 tuntia vuodessa (Kantola–Rusko 1985, 276). Toisaalta 15-vuotiaan taitoluistelijan harjoittelumäärä vuodessa voi kasvaa jopa 700 tuntiin ja 20-vuotiaan yli 1000 tuntiin vuodessa 48 viikon ajan, joka tekee noin 21 tuntia viikossa (Alanen 2011, 21). Jääkiekkoilijan pelikausi kestää syyskuusta maalis-huhtikuulle menestyksestä riippuen. Samalle ajanjaksolle ajoittuu yleensä koulutusinstituutioiden lukuvuosi, joka alkaa elokuussa ja kestää yleensä touko- tai kesäkuulle saakka.

Kilpaurheilijan psyyken on kestettävä, ja toisaalta kehityttävä jatkuvasti, jotta hänestä voi tulla huippu-urheilija. Tehokkaat rutiinit treenaamisen suhteen, aikataulutus ja ohjelmointi ovat esimerkiksi hiihtäjän tärkeimpiä psyykkisiä tekijöitä (Rusko 2003, 181–182). Harjoittelun ja kokonaiselämäntilanteen yhteensovittaminen on välttämätöntä urheilijalle, jotta motivaatio säilyy sekä harjoitusmieliala on korkealla. Koulutuksen, kotielämän ja harjoittelun ristiriidat pitää minimoida, jotta harjoittelumieliala säilyy hyvänä. Urheilun psyykkisiä tekijöitä, joista voidaan katsoa olevan hyötyä kaikissa lajeissa, ovat mm. rohkeus, pitkäjänteisyys, itseluottamus, luovuus, keskittymiskyky sekä pettymysten sietokyky. (Liukkonen 2007, 216, 227.)

3 Liikuntapolitiikka, liikunta ja koulutusjärjestelmät

3.1 Kansainvälinen liikuntapolitiikka ja eurooppalaisten liikunta-aktiivisuus

Eurooppalaisten liikunta-aktiivisuutta mitataan säännöllisesti, sillä liikunta ja urheilu ovat merkittäviä kansanterveyden kohentajia. Vuonna 2004 tehdyn Eurobarometri-tutkimuksen mukaan 60 % eurooppalaisista harrastaa urheilua. Enemmistö on amatööriliikkujia, mutta ammattiurheilun osuus on nousemassa. (Euroopan yhteisöjen komissio 2007.)

Skandinaavit ovat eurooppalaisista aktiivisimpia liikunnan harrastajia, selviää Euroopan komission tuloksista, missä tutkittiin eurooppalaisten liikunnan harrastamisen suosiota. Euroopan komissio on Euroopan unionin toimeenpaneva elin, joka laatii ehdotuksia EU-lainsäädäntöä varten ja valvoo niiden toimeenpanemista (Euroopan komissio 2011). Liikunnan harrastamista suositaan sitä vähemmän mitä etelämmäs Euroopan kartalla mennään. Tutkimuksen mukaan yhtenä syynä harrastamattomuuteen on se, ettei urheilu kiinnosta ja toisena syynä on ajanpuute. Suomen tulos oli vuonna 2004 kasvanut edellisvuodesta. Esimerkiksi Slovenia ja Italia jäävät tutkimuksen mukaan alle puoleen urheilun harrastamisen viikoittaismäärässä Suomeen verrattuna. (European Comission 2004.)

Kansainvälisessä liikuntapolitiikassa Suomen edustajana on Suomen liikunta ja urheilu (SLU). Se on suomalaisten liikuntajärjestöjen katto- ja palvelujärjestö, joka tekee yhteistyötä Euroopan urheilujärjestöjen kattojärjestön ENGSO:n kanssa. SLU huolehtii mm. kansallisella tasolla yhteydenpidon Suomen viranomaisiin ja suomalaisiin Euroopan parlamentin jäseniin, joilla on vaikutusvaltaa liikuntapoliittisiin asioihin. (SLU 2011c.)

Liikuntapolitiikkaan sisältyvät erilaiset liitot, verkostot, järjestöt ja seurat. Euroopassa on useita urheilijoiden kouluttautumiseen erikoistuneita yhteistyöverkostoja. Näiden pääorganisaattorina toimii European Athlete as a Student (EAS), joka tukee nuoria opiskelijoita urheilemaan. Sen tavoitteena on tukea eurooppalaisia huippu-urheilijoita siten, että he pystyvät yhdistämään urheilun ja kouluttautumisen parhaalla mahdollisella tavalla. Organisaatio huomioi strategiassaan sen tosiasian, että urheilijan ura loppuu joskus ja sen jälkeen olisi suotavaa saada hänelle turvallinen pohja uuden elämän aloittamiselle. Jotta tavoitteisiin päästäisiin, on tehtävä yhteistyötä myös kansallisten organisaatioiden ja tahojen välillä. Esimerkiksi Suomessa urheiluakatemiat hoitavat yhteistyötä kansallisten organisaatioiden ja tahojen välillä. EAS:n strategia kuvastaa hyvin opinnäytetyöni aiheita ja tutkimuskohteita. Toinen esimerkki on Britanniassa toimiva Talented Athlete Scolarship Scheme (TASS), joka toimii yhteistyössä kyseisen maan yliopistojen, korkeakoulujen sekä urheiluliittojen kanssa. (EAS 2011; TASS 2011.) Edellä mainitut organisaatiot ovat INTECS Network -hankkeen yhteistyökumppaneita tulevaisuudessa (Hannola–Niemisalo 2011). Eri maiden koulutusjärjestelmistä kerron tarkemmin seuraavissa luvuissa.

Euroopan unioni julkaisi ensimmäiset viralliset liikuntapolitiikkaan liittyvät tutkimustulokset ja strategiasuunnitelmat vasta 2000-luvulla. Suunnitelmien avulla urheiluun ja kouluttautumiseen pystyttiin rakentamaan liikuntapoliittisia linjauksia. EU:n liikuntapolitiikka on perustunut viime vuosien ajan vuonna 2007 julkaistuun urheilun valkoiseen kirjaan, jota toimeenpannaan aktiivisesti Pierre de Coubertin mukaan nimetyn toimintasuunnitelman avulla (SLU 2011c). Euroopan unionin tulokset ovat tuottaneet hankkeita aiheen ympärille sekä luoneet projekteja aiheen tutkimiseen. Yksi tällainen on INTECS Network -hanke, josta on tarkemmin luvussa 2.2. Sen kumppanimaiden koulutusjärjestelmät on esitelty seuraavissa alaluvuissa.

3.2 Italian koulutusjärjestelmä

Italian koulutusjärjestelmä jakautuu ilmaiseen esikouluun, peruskouluun, toisen asteen koulutukseen sekä korkeakouluun. Vuonna 1996 / 1997 kolmesta viiteen vuotiaista lapsista 95 % osallistui esikouluun (CEDEFOP 2001, 49). Pakollinen oppivelvollisuuskoulutus käydään 6-vuotiaasta 16-vuotiaaksi. Italian perustuslaki sanoo, että opiskelu on pakollista 14-vuotiaaksi asti, mutta oppivelvollisuutta pidennettiin 16 ikävuoteen saakka opiskeluvuonna 2007 / 2008 talouslain vuoksi (EURYDICE 2010e). Sen jälkeen opiskelija voi hakeutua ylemmän toisen asteen opetukseen, joita tarjotaan neljässä eri kouluryhmässä. Yksi niistä on klassinen, tieteellinen ja esiasteen sekä perusasteen koulujen opettajakoulutus, joka tarjoaa humanistista opetusta ja valmentaa oppilaitaan yliopistoon ja on kestoltaan yleensä viisi vuotta. Toinen on taiteellinen koulutus, jossa opiskelijalla on valittavanaan taidepainotteinen tai musiikki- ja tanssipainotteinen lukio. Kolmas ryhmä on teknillinen koulutus, joka

sekin on tarkoitettu 16–19-vuotiaille opiskelijoille ja valmentaa maatalouden, teollisuuden ja kaupallisen alan sekä teknillisiin ja hallinnollisiin ammatteihin. Tekniset instituutiot ovat olleet vuosina 1996 / 1997 ehdottomasti suosituin valinta tälle ikäryhmälle. Melkein puolet kaikista kouluun päässeistä on valinnut teknisen instituution (CEDEFOP 2001, 59). Neljäs ryhmä ovat erilaiset ammattioppilaitokset, joihin hyväksytään 16–17-vuotiaita opiskelijoita, joissain tapauksissa 14-vuotiaitakin. (Opetushallitus 1996, 117.)

Korkeakouluasteella yliopistoilla ja akatemioilla on itsemääräämisoikeus Italiassa lain asettamissa rajoissa. Se tarkoittaa sitä, että sekä julkisilla, että yksityisillä tahoilla on mahdollisuus perustaa kouluja ja oppilaitoksia, jonka vuoksi korkeakoulut on jaettu valtiollisiin ja ei-valtiollisiin oppilaitoksiin. Yliopistokoulutuksesta vastaa yliopisto- ja tieteellisen sekä teknisen tutkimuksen ministeriö. Samainen ministeriö jakaa rahat valtion yliopistojen sekä niiden yksityisten yliopistojen, jotka noudattavat julkisen sektorin rakennemääräyksiä, kesken. Lisäksi paikalliset organisaatiot, yhdistyksen ja säätiöt tukevat yksityisiä yliopistoja. Lisätuloja yliopistot saavat opiskelijoiden maksamista laboratorioiden ja kirjastojen palvelumaksuista. (Opetushallitus 1996, 118.)

3.3 Itävallan koulutusjärjestelmä

Itävallan koulutusjärjestelmä jakautuu esikouluun, kansakouluun, oppikouluun tai yleissivistävään kouluun, toisen asteen koulutukseen sekä korkeakouluun. Itävallassa lapset aloittavat koulunkäynnin 6-vuotiaina suorittaen vapaaehtoisen esikoulun ennen sitä. Kansakoulu kestää neljän vuoden ajan. Sen jälkeen oppilaat valitsevat joko yleissivistävän koulun tai ylemmän toisen asteen koulun ensimmäisen asteen ns. oppikoulun, jotka molemmat kestävät neljä vuotta. Itävallassa on käytössä myös erityiskoulut. Opiskelijan seuraava valinta tulee siirryttäessä yhdeksännelle luokalle. Näitä kaikkia edellä mainittuja instituutioita kutsutaan yleissivistäviksi oppivelvollisuuskouluiksi. Toisen asteen koulutuksessa on periaatteessa neljä vaihtoehtoa: oppisopimuskoulutus, keskiasteen korkeampi koulutus, tekninen ja ammatillinen koulutus, yleissivistävä (tai akateeminen) ylemmän toisen asteen koulu ja julkisen sektorin aikuiskoulutus. (Opetushallitus 1996, 120–124.)

Kolmannen asteen koulutus tapahtuu yksityisissä ammattikorkeakouluissa (vuodesta 1994 lähtien), valtion rahoittamissa yliopistoissa tai musiikki- sekä taidekorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulut ovat pitkälti julkisesti rahoitettuja laitoksia. Lisäksi Itävallassa on olemassa ei-yliopistollisia oppilaitoksia, missä voi saada kolmannen asteen koulutuksen. Opiskelu on kuitenkin maksullista ja esimerkiksi yhden työssäni tutkimuskohteena olleen lukion Schi Gymnasium Stamsin lukukausimaksut ovat noin 5000 €, jotka kuitenkin kattavat todellisuudessa noin 20 % kokonaiskuluista.

Todellinen meno koululle oppilasta kohden on 28 000 €. (Opetushallitus 1996, 124; Hannola–Niemisalo 2011.)

3.4 Puolan koulutusjärjestelmä

Puolan koulutusjärjestelmä jakautuu esikouluun, peruskouluun, toisen asteen koulutukseen sekä korkeakouluun. Puolassa lukuvuonna 2008 / 2009 98 % oppilaista kävi julkisissa kouluissa, jotka ovat pääosin valtion rahoittamia ja opiskelijoille ilmaisia. Esikoulu on tarkoitettu sinä vuona kuusi vuotta täyttäville ennen pakollista peruskoulua. Peruskoulu on jaettu ala- ja yläasteeseen, siten että ala-asteella 7–10-vuotiaille opetetaan integroidusti kaikki aineet ja 11–13-vuotiaille on erilliset aineopinnot. Sen jälkeen opiskelija opiskelee kolme vuotta alemman toisen asteen koulussa, jonka lopuksi on yleinen pakollinen koe, jonka tulosten perusteella määrittyy mihin kouluun opiskelija pääsee tulevaisuudessa. (EURYDICE 2010d.)

Puolassa on seitsemän erityyppistä toisen asteen koulua, joista neljä on tarkoitettu aloitettavaksi 16-vuotiaana, ja jotka kestävät kahdesta neljään vuotta. Niitä ovat tekniset lukiot, erikoislukiot, lukiot ja ammattikoulut. Lukion jälkeen opiskelija voi pyrkiä korkeakouluihin. Puolan korkeakouluja hallinnoi erillinen tiede- ja korkeakouluministeriö. Korkeakouluja ovat yliopistot, tekniset yliopistot, maatalousakatemiat, ekonomikoulut, opettajakorkeakoulut, lääkärikoulu, merenkulku, fysiikka-akatemiat, artistikoulut, teologia, ammattikorkeakoulut, sotilaskoulut ja yhteiskuntatieteet. (EURYDICE 2010d.)

3.5 Romanian koulutusjärjestelmä

Romanian koulutusjärjestelmä on jaettu esikouluun, peruskouluun, eritasoisiin toisen asteen koulutuksiin, ammattikouluun, esimieskouluun ja korkeakouluun. Opetuskielenä on romania, mutta opetusta saa myös vähemmistökielillä, joita ovat bulgaria, puola, unkari, saksa, serbia, ukraina, tsekki, kroatia, turkki, romania, venäjä ja slovakia. Suurin osa kouluista on valtion omistamia ja niitä valvoo sekä ohjaa erillinen ministeriö, jonka pääarvoja ovat koulutus, tutkimustyö, nuorisotoimi ja urheilu. (EURYDICE 2011.)

Romaniassa esikoulussa ollaan 3–6-vuotiaana. Esikoulut järjestetään erillisissä maksuttomissa päiväkodeissa, lukuun ottamatta erikoisohjelmia tarjoavat päiväkodit, joissa on erillinen maksu. Esiasteen koulut valmistavat lapsia pakolliseen oppivelvollisuuskouluun, joka aloitetaan kuuden vuoden iässä, ja joka kestää 10 vuotta. Ennen lukuvuotta 2003/04 peruskoulu aloitettiin vasta seitsemän vuoden iässä. Perus- eli oppivelvollisuuskoulu on jaettu kolmeen tasoon, missä ensimmäinen ja

toinen taso kestävät neljä vuotta. Kolmas taso sisältää erikoistumiskursseja, ja se kestää kaksi vuotta. Sen jälkeen opiskelija voi hakeutua toisen asteen oppilaitoksiin, joita on kahta tyyppiä; vuoden kestoinen ammattikoulu tai 2-3 vuotta kestävä toisen asteen koulu, josta suora polku pääsykokeen kautta 2-3 vuotta kestävään ylempään toisen asteen koulutukseen. Jälkimmäisestä valmistuessaan opiskelija on joko 20- tai 21-vuotias. Toisen asteen oppilaitoksen suoritettuaan voi opiskelija jatkaa opintojaan pyrkimällä opiskelemaan johonkin kolmannen asteen koulutusinstituutioon eli korkeakouluun. (EURYDICE 2011.)

Kolmannen asteen instituutiot kuten yliopistot ovat Romaniassa itsehallinnollisia. Osa näistä on kuitenkin valtion omistamia ja rahoittamia. Lukuvuodesta 2005/06 kaikki korkeakoulut noudattavat lakiin säädettyä kolmen portaan sykliä, mikä velvoittaa opintojen pituuden ja tutkintojen nimikkeet. Kandin tutkinnon (BA) voi saada suorittamalla vähintään 180 ja enintään 240 opintopistettä (ECTS = European Credit Transfer and Accumulation System). Maisteritutkintoon (MA) vaaditaan vähintään 90 ja enintään 120 opintopistettä (ECTS), ja se kestää tyypillisesti 1-2 vuotta. Näistä kahdesta tulee saada yhteensä vähintään 300 opintopistettä (ECTS), jonka jälkeen on mahdollista opiskella ja väitellä tohtoriksi (PhD) tutkimusinstituutioissa tai korkeakouluissa. (EURYDICE 2011.)

3.6 Ruotsin koulutusjärjestelmä

Ruotsin koulutusjärjestelmä jakautuu esikouluun, peruskouluun, toisen asteen koulutukseen sekä korkeakouluun. Lapset saavat päiväkodin muodossa esiopetusta ennen varsinaista peruskoulua, jonka jälkeen lapsi siirtyy oppivelvollisuuskouluun seitsemän vuoden iässä. Aikaisempi koulun aloitus on mahdollista, 1,4 % ensimmäisen koululuokan aloittaneista on 6-vuotiaita, selviää Eurydice:n eurooppalaisten koulutuslinjausten ja -järjestelmien katsauksesta (EURYDICE 2010f). Pakollinen oppivelvollisuus loppuu 16 vuoden iässä. Kaikki koulut ovat ilmaisia ja julkisia kattaen myös aikuiskoulutuksen ja hallitus määrää opetussuunnitelmat sekä oppisisällöt. Ruotsissa on oma saamekoulu saamenkielisille maan pohjoisosassa. Oppivelvollisuuskoulu sisältää kolme eri tasoa; ala-aste (1.-3. vuosi), keskiaste (4.-6. vuosi) ja yläaste (7-9. vuosi), joissa arvostelu tapahtuu siten, että opettajat keskustelevat vanhempien kanssa lasten edistymisestä. Vuonna 1993 valtiopäivät hyväksyi uusia linjauksia, jotka muuttivat joiltain osin mm. oppisisältöjä sekä arvostelujärjestelmiä oppivelvollisuuskouluissa. (Opetushallitus 1996, 149–151.)

Kesästä 1996 ylemmän toisen asteen koulutus muuttui hieman yhtenäisemmäksi vanhaan systeemin verrattuna. Ennen oli 25 eri linjaa ja koulu kesti kaksi tai kolme vuotta. Vuodesta 1996 lähtien ylempi toinen aste on sisältänyt kolme vuotta opiskelua ja valittavana on 16 eri opinto-ohjelmaa. Kaikki kolmivuotiset ohjelmat tarjoa-

vat mahdollisuuden hakeutua opiskelemaan kolmannen asteen koulutukseen. Se on jaettu korkeakoulututkintoihin johtaviin opintoihin ja niiden jälkeisiin jatko-opintoihin sekä tutkijakoulutukseen. (Opetushallitus 1996, 152–153.)

3.7 Slovakian koulutusjärjestelmä

Slovakian koulutusjärjestelmä jakautuu esikouluun, pakolliseen peruskouluun, alempaan toisen asteen kouluun, ylempään toisen asteen kouluun sekä korkeakouluun. Esikoulu on tarkoitettu 3–6-vuotiaille, mutta se ei ole pakollinen. Osa julkisista esikouluista on maksullisia kokonaan tai osittain ja yksityiset esikoulut ovat aina maksullisia. Esikoulun jälkeen lapset aloittavat pakollisen oppivelvollisuuskoulun, joka kestää kymmenen vuotta. (EURYDICE 2010b.)

Lapset aloittavat peruskoulun kuuden vuoden iässä ja ovat valmistuessaan 16-vuotiaita. Sen jälkeen he voivat jatkaa joko alempaan tai ylempään toisen asteen oppilaitokseen kuten lukioon. Näistä erikoislukioihin ja -konservatorioihin pitää erikseen pyrkiä ja tulla hyväksytyksi. Kaksikielinen lukio kestää viisi vuotta ja opiskelija aloittaa sen 14-vuotiaana. Jos mielii päästä kahdeksan vuotta kestävään tanssilliseen erikoislukioon, tulee pääsykoe suorittaa hyväksytysti. Tanssillisen erikoislukion lapsi aloittaa jo 11-vuotiaana. Peruskoulu ja alempi sekä ylempi toisen asteen koulutus ovat ilmaisia. (EURYDICE 2010b.)

Ylemmän toisen asteen koulun läpäisseet opiskelijat voivat edelleen hakeutua korkeakoulutukseen yliopistoon, ammattikorkeakoulua vastaavaan oppilaitokseen tai taidekorkeakouluun. Slovakiassa yksityiset yliopistot ovat maksullisia, mutta kunnalliset instituutiot ovat ilmaisia. Mikäli opinnot kuitenkin pitkittyvät, tulevat nekin maksullisiksi. Korkeakouluissa voi suorittaa kandin (Bachelor = BA), maisterin (Master = MA) sekä tohtorin (Doctor of Philosophy = PhD) tutkinnot. (EURYDICE 2010b.)

3.8 Slovenian koulutusjärjestelmä

Slovenian koulutusjärjestelmä on jaettu esikouluun, perus- ja ylempään toisen asteen kouluun sekä korkeakouluihin. Slovenian unkarinkielisillä alueilla opetus tapahtuu sekä unkarin että slovenian kielellä. Italiankielisillä alueilla italiankielisissä kouluissa slovenian kieliopinnot ovat pakollisia ja taas sloveniankielisissä kouluissa italian kieliopinnot ovat pakollisia. Sloveniassa on myös kansainvälisiä kouluja missä opetuskielinä on joko englanti tai ranska. (EURYDICE 2010c.)

Pakollinen peruskoulu on ilmainen kaikille niille lapsille, jotka täyttävät kuusi vuotta koulun aloittamisvuoden aikana. Vanhemmat voivat valita joko julkisen tai yksityisen

koulun tai opettaa kotona. Peruskoulu on jaettu kolmeen sykliin. Ensimmäisessä syklissä, joka sisältää luokat 1-3, oppilaat ovat iältään 6–8-vuotta. Toisen syklin luokkien 4-6 oppilaat ovat iältään 9–11-vuotiaita ja kolmannen syklin luokkien 7-9 oppilaat ovat 12–14-vuotiaita. Sen jälkeen opiskelijat voivat hakeutua toisen asteen koulutukseen, esimerkiksi neljä vuotta kestävään tekniseen tai normaaliin lukioon tai ammattikouluun. Lukuvuonna 2009 / 2010 Sloveniassa oli 136 julkista ja kuusi yksityistä ylemmän asteen koululaitosta. Näistä osa on erikoistunut taiteisiin ja urheiluun, ja niissä on erikoisvaatimuksia pääsykriteereissä. (EURYDICE 2010c.)

Kolmas koulutusjärjestelmän taso on korkeakoulu, joita Sloveniassa tarjoavat yksityiset yliopistot sekä korkeakouluinstituutiot. Tyypillisesti ne kestävät viisi vuotta, lukuun ottamatta eläinlääkäri-, lääkäri- ja hammaslääkäriopintoja, jotka kestävät kuusi vuotta. Päästäkseen korkeakouluun pitää olla suoritettuna lukio tai ammattikoulun jälkeinen maturiteettivuosi tasotesteineen. Korkeakouluihin valmentava maturiteettivuosi on tarkoitettu yli 19-vuotiaille, jotka eivät ole käyneet lukiota. Yliopistoissa on mahdollista suorittaa kolme eritasoista tutkintoa eli kandi- (BA), maisteri- (MA) ja tohtoritutkinto (PhD). (EURYDICE 2010c.)

3.9 Suomen koulutusjärjestelmä

Suomen koulutusjärjestelmä on jaettu esiopetukseen, perus- ja alempaan toisen asteen koulutukseen, ylempään toisen asteen koulutukseen sekä korkea-asteen koulutukseen. Oppivelvollisuuskoululla tarkoitetaan yhdeksänvuotista peruskoulua, joka on jaettu ala- ja yläkouluun. Suomessa perusopetus on yleissivistävää sekä ilmaista koko ikäluokalle ja vaikka peruskoulusta ei saa erillistä tutkintotodistusta, antaa se kelpoisuuden hakeutua edelleen jatkokoulutuspaikkoihin (OKM 2011). Opiskelijalla on mahdollisuus peruskoulun jälkeen hakea vapaaehtoiselle 10. luokalle, joka valmentaa toisen asteen opintoihin tai suoraan ylempään toisen asteen kouluun. Ylemmän toisen asteen valitsevista 60 % siirtyy lukioon ja 40 % valitsee ammatillisen oppilaitoksen, joka kestää kahdesta kolmeen vuotta. Lukio-opinnot kestävät yleensä kolme vuotta, mutta esimerkiksi urheilulukioiden opintosuunnitelma on jaettu neljälle vuodelle. Ylempään toisen asteen koulutusjärjestelmään kuuluu myös oppisopimuskoulutus, jonka suosio on kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana. (Opetushallitus 1996, 159–160.)

Korkean asteen koulutukseen Suomessa luetaan ammattikorkeakoulut sekä yliopistot. Ammattikorkeakoulututkinto on kestoltaan 3–4,5 vuotta. Opinnot on järjestetty koulutusohjelmina, joissa on yleensä suuntautumisvaihtoehtoja opiskelijan valittavana. Ammattikorkeakoulut käynnistyivät vuonna 1992 kokeilumielessä, mutta ovat vakiintuneet pysyväksi koulutusjärjestelmäksi. Pääsyvaatimuksena on ylemmän toisen asteen tutkinto esimerkiksi ylioppilastutkinto lukiosta. Yliopistolaitos käsittää monia

eri alojen tiede- ja taidekorkeakouluja. Useimmilla aloilla voi suorittaa kandidaatin tutkinnon (BA) kolmessa vuodessa ja jatkaa sitä edelleen maisterin tutkintoon (MA), johon yleensä opiskelija käyttää kaksi lisävuotta. Sen jälkeen on vielä mahdollista suorittaa jatko-opintoja lisensiaatin ja tohtorin tutkintoon. (Opetushallitus 1996, 160.)

Suomen Olympiakomitea on mukana Suomen koulutusjärjestelmässä urheiluakatemioiden, toisen asteen urheiluoppilaitosten sekä urheilupainotteisten oppilaitosten myötä. Olympiakomitea tekee yhteistyötä muiden urheilujärjestöjen, oppilaitosten, opetusministeriön, Opetushallituksen sekä yhteystyökumppaneiden kanssa. Olympiakomitea vastaa opiskelun, urasuunnittelun ja valmentautumisen yhteensovittamisen valtakunnallisesta koordinaatiosta ja kehittämistyöstä. Sen tavoitteena on tukea urheilijoita urasuunnittelussa siten, että opiskelun ja urheilu-uran eri vaiheet otetaan joustavasti huomioon. Yhteistyössä urheiluakatemioiden ja muiden urheilupainotteisten oppilaitosten kanssa Suomen Olympiakomitean tehtävänä on kehittää entisestään opiskelun mahdollisuutta urheilu-uran aikana. (Suomen Olympiakomitea 2007.) Suomessa on tällä hetkellä 19 urheiluakatemiaa, jotka edistävät urheilijan elämään liittyviä tukipalveluja sekä edistävät laadukasta valmentautumista. Urheiluakatemiat ovat opiskelu- ja urheilupaikkakunnilla olevia yhteistyöverkostoja, joiden kautta tuetaan opiskelun, valmentautumisen ja muun elämän integroitumista. (Suomen Olympiakomitea 2011.)

3.10 Viron koulutusjärjestelmä

Viron koulutusjärjestelmä on jaettu esiopetukseen, peruskouluun, toisen asteen koulutukseen ja korkeakouluun. Virossa peruskoulussa suoritettava oppivelvollisuus on pakollinen 7–15-vuotiaille. Sen jälkeen opiskelija voi valita hakeutuuko hän kolme vuotta kestävään lukioon vai kaksi vuotta kestävään ammattikouluun. Viron virallinen kieli on viro, mutta monessa instituutiossa opetus tapahtuu vieläkin venäjäksi. Joissain kouluissa opetusta saa myös englanniksi sekä suomeksi. Lukuvuonna 2009 / 2010 korkeakoulutasolla opetuskieli oli 89 % viro, 9 % venäjä ja 1,5 % englanti. Koulutuksen kattojärjestönä toimii opetusministeriö, jonka vastuulla on koulutuksen kehittäminen ja uusien asetusten käyttöönotto. (EURYDICE 2010a.)

Toisen asteen koulutuksen jälkeen Virossa on mahdollista hakeutua opiskelemaan korkeakouluun, jota on kahta tyyppiä eli yliopisto tai ammattikorkeakoulu. Korkeakouluille on valtion määräämät ja valtion rahallisesti tukemat tietyt aloituspaikkamäärät, jolloin opiskelu on ilmaista. Mikäli instituutio päättää lisätä aloituspaikkojen määrää, täytyy näille paikoille hakeutuvien opiskelijoiden maksaa erilliset lukukausimaksut. Yliopisto-opinnot kestävät 3-4 vuotta, jonka jälkeen on mahdollista jatkaa 1-2 vuotta kestävään maisteriohjelmaan. Näistä valmistuttuaan opiskelija saa diplomin, jossa opiskelija palkitaan akateemisella tutkinnolla. (EURYDICE 2010a.)

4 Tutkimuksen tarkoitus ja ongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia talvilajien kilpaurheilijoiden harjoittelun ja koulunkäynnin yhdistämistä. Koulutuksen hankkiminen urheilu-uran rinnalla on erittäin suotavaa tulevaisuuden kannalta, sillä kaikkien huippu-urheilijoiden urheilu-ura loppuu joskus. Yleensä ihminen hankkii elantonsa tekemällä töitä, mutta huippu-urheilijalle urheileminen itsessään on työntekoa. Sponsorisopimusten ja mahdollisten palkintorahojen kautta urheilija pystyy ansaitsemaan elantonsa. Kun urheilu-ura tulee tiensä päähän, on aika siirtyä ns. normaaleihin töihin. Mikäli urheilijalla ei ole koulutusta millekään alalle, on työelämään siirtyminen vaikeaa. Pohdin ja tutkin lähemmin kaksoisuran tuottamia ongelmia ja etsin jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä, jotka tukevat kaksoisuraa.

Tutkimus jakautuu kolmeen tutkimusongelmaan:

1) Mikä on urheilijan mielestä hänen suurin esteensä kaksoisuralle?
2) Mitkä ovat hyviä käytäntöjä kaksoisuraa ajatellen ja miten ne toimivat?
3) Miten kaksoisuraa tuetaan kansainvälisellä tasolla?

5 Tutkimusmenetelmät

Tutkiminen ja tilastoiden tekeminen ovat helpottuneet tietokonejärjestelmien tullessa osaksi arkipäivää. Tieteellinen tutkimus on ongelmanratkaisua, joka pyrkii selvittämään tutkimuskohteensa toimintaperiaatteita ja lainalaisuuksia. Tieteelliseltä menetelmältä vaaditaan objektiivisuutta, loogisuutta, todennettavuutta, yleistettävyyttä sekä yhteensopivuutta teorian ja havaintojen kanssa (Holopainen–Pulkkinen 2008, 13). Tilastollinen tutkimus, josta yleensä käytetään nimeä tilastotiede, on puolestaan numeroiden hyväksikäyttöä (Valli 2001, 9). Käsite tilastotiede kuvaa tietojen keräämistä empiirisistä aineistoista, niiden esittämistä sekä analysoimista. Tilastotiede on apuväline aineiston käsittelyä varten. Se on myös menetelmätiede, jota käytetään tilastollisissa tutkimuksissa millä vain tieteellisen ja käytännön elämän aloilla. (Valli 2001, 9; Grönroos 2004, 3-4.)

Tutkimusmenetelmältä vaaditaan, että tieto saadaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tietysti taloudellisesti. Tutkimusmenetelmä valitaan sen mukaan mitä tutkitaan. Yleisesti se voi olla teoreettista niin sanottua kirjoituspöytätutkimusta tai empiiristä eli havainnollista tutkimusta. (Heikkilä 2005, 13.)

Empiirinen tutkimustoiminta jaetaan kvalitatiivisiin sekä kvantitatiivisiin tutkimuksiin. Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta voidaan nimittää myös tilastolliseksi tutkimukseksi, jonka avulla on helppo verrata ja saada tuloksia lukuihin perustuvista aineistoista. Tutkimukseni analysoinnissa olen käyttänyt pääsääntöisesti prosenttiosuuksia jostakin eli määrällistä tutkimustapaa. Tälle tutkimustavalle tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä voivat olla lomakekyselyt, www-kyselyt, strukturoidut haastattelut, havainnoinnit sekä kokeelliset tutkimukset. Tutkimuksessani olen käyttänyt nimenomaan lomakekyselyä internet alustalla. Tutkimustavalle on ominaista se, että se vastaa kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Tutkimukseni objektiivisuuden olen saavuttanut sillä, että olen itse pysynyt erillään haastateltavista kohteista sähköisen kyselylomakkeen antaman mahdollisuuden turvin. (Heikkilä 2005, 16–17; Kurkela 2011.)

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus perustuu laatuun ja selvittää tutkittavan asian käyttäytymistä sekä selittää päätösten syitä. Laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuus näyttelee suurta roolia. On tärkeää että tutkija ei sekoita omia asenteitaan tai uskomuksiaan tutkimuskohteeseen (Kurkela 2011.). Tutkimusmenetelmä vastaa yleensä kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Kvalitatiivista tutkimusta voidaan käyttää esimerkiksi jonkin toiminnan kehittämisessä. Laadullinen tutkimus on suppeaa sekä harkinnanvaraista, ja siinä tutkija nimenomaan yrittää ymmärtää haastateltavan henkilön näkökulmia ja ilmaisuja (Heikkilä 2005, 17; Kurkela 2011). Tässä työssä käytän laadullista tutkimusmenetelmää avoimien kysymysten vastausten analyysiin.

5.1 Tutkimusjoukko

Tutkimus suoritettiin loppuvuoden 2010 ja alkuvuoden 2011 välisenä aikana. Kaikkiaan elektroniseen kyselylomakkeeseen vastasi 434 (N=434) henkilöä. Heistä 160 (n=160) oli talvilajien huippu-urheilijoita, 137 (n=137) vanhempaa ja 137 (n=137) valmentajaa yhdeksästä eri Euroopan maasta. Kustakin maasta oli eri määrä vastaajia. Suomesta kyselyyn vastasi 15 (n=15) urheilijaa, 7 (n=7) vanhempaa sekä 12 (n=12) valmentajaa. Kyselylomakkeeseen vastanneiden urheilijoiden lajeja olivat ampumahiihto, alppihiihto, hiihto, ohjaskelkkailu, kelkkailu, lumilautailu, kumparelasku, mäkihyppy, jääkiekko, taitoluistelu ja yhdistetyn hiihto.

Vastanneiden urheilijoiden määrä oli seuraava: Italia (n=20), Itävalta (n=25), Puola (n=20), Slovakia (n=16), Slovenia (n=13), Romania (n=20), Ruotsi (n=3), Suomi (n=15) ja Viro (n=28). Vastaajien ikäjakauma oli laaja. Italian urheilijat olivat iältään 16–19-vuotiaita, Itävallan 15–19-vuotiaita, Puolan 16–24-vuotiaita, Slovakian 17–23-vuotiaita ja Slovenian 10–14-vuotiaita. Romanian vastaajat olivat iältään 15–27-vuotiaita, Ruotsin 14–17-vuotiaita, Suomen 17–29-vuotiaita ja Viron 15–20-vuotiaita. Kaikkien maiden vastanneista urheilijoista nuorin oli 10-vuotias, kun taas vanhin kyselyyn vastannut urheilija oli 29-vuotias.

5.2 Tutkimuksen asetelma

Tein opinnäytetyöni kesän 2011 aikana ja viimeistelin työni syyskuussa. Aloitin tiedonkeruun ja aiheeseen paneutumisen tammikuussa 2011, jolloin pääsin suorittamaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan harjoittelua INTECS Network -hankkeeseen. Avustin Niko Niemisaloa, joka toimi RAMK:n puolesta hankkeen projektipäällikkönä. Ensimmäinen tehtäväni oli lähettää muistutusviesti valituille vastaajille, sillä ensimmäinen määräaika oli päättynyt, mutta tilastollisesti kaipasimme vielä enemmän vastauksia. Sen jälkeen sain projektipäälliköltä tiedostot, joissa oli kaikki

vastaukset. Syötin saamani vastaukset SPSS-tilasto-ohjelmaan. Niiden perusteella tein ristiintaulukoinnit, luonnostelin grafiikat ja prosenttiosuustaulukot sekä pohdin tulosten esittämisnäkökulmia yhdessä projektipäällikön kanssa.

INTECS Network -hankkeen loppuraportti tuli olla valmiina huhtikuun 2011 loppuun mennessä. Samaan aikaan tein englanninkielisen abstraktin Heikki Hannolalle, joka lähetti sen edelleen hakupaperina Pariisissa pidettävään urheilu- ja koulutusalan konferenssiin. Konferenssin kutsui koolle The European Network for Sport Science, Education and Employment (ENSSEE) sekä the International Council for Coach Education (ICCE).

Käytin paljolti lähteenä tekemääni työtä hankkeen tiimoilta ja löydöksiä harjoittelun ajalta. Etsin tietoa eri lähteistä liittyen talvilajien huippu-urheiluun ja koulutukseen. Huomasin toukokuun aikana, että aihe on todella laaja. Sain rajausapua vaikutusvaltaisilta ihmisiltä sekä hyviä mielipiteitä siihen, mistä näkökulmista tuloksia voisi pohtia, jotta työni saisi lisäarvoa Suomen huippu-urheilun parissa.

Tutkimuksen tuloksissa toin esille ne kysymykset, jotka olivat sen vastaajaryhmän kannalta merkittäviä. Urheilijoiden otannasta otin tuloksiin mukaan niitä kysymyksiä, missä selvitettiin eri tahojen tukea niin hänen urheilu-uralleen, kuin koulunkäyntiinkin. Toisaalta tarkastelin myös sellaisia kysymyksiä vastauksineen, mitkä olivat tilastollisesti merkittäviä esimerkiksi suurien maaeroavaisuuksien vuoksi.

5.3 Tutkimuksen aineiston keruu ja analysointi

Tässä työssä on käytetty määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää ja kirjekyselyä, joka lähetettiin vastanneille sähköisesti. Lisäksi avoimiin vastauksiin olen hyödyntänyt kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Liitteessä 1 näkyy englanniksi kaikki kysymykset ja kategoriointi siitä, millaisiin kysymyksiin urheilijat ovat vastanneet ja millaisiin vanhemmat sekä valmentajat ovat vastanneet. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä aineiston keruu, käsittely ja johtopäätökset eivät ole nivottuna toisiinsa samoin kuin kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä, ja siksi kvantitatiivinen menetelmä toimii tässä työssä. Yksi sähköisen kirjekyselyn etu on se, että vastaajat ovat saaneet rauhassa pohtia kysymyksiä, eikä heillä ole oletettavasti ollut mitään rajoittavia häiriötekijöitä. (Heikkilä 2005, 16–21.)

Kyselylomake esitettiin suurimmalle osalle vastaajista heidän omalla äidinkielellään. Jokaisesta maasta projektiin oli nimetty vastaava henkilö ja hänen tehtävänään oli koota ja mahdollisesti kääntää lopulliset vastaukset englanniksi. Kyselylomake oli selkeä ja erilaiset kysymykset oli jaettu kolmelle eri ryhmälle: Urheilijat, Vanhemmat

ja Valmentajat. Kirjaimet erottavat vastaajaryhmät toisistaan eli A (=Athlete) tarkoittaa urheilijalle esitettyä kysymystä, P (=Parent) tarkoittaa vanhemmalle esitettyä kysymystä ja C (=Coach) valmentajalle esitettyä kysymystä.

Tutkimuksessani kävin läpi urheilijoiden, vanhempien sekä valmentajien vastaukset, ja keskityn syvemmin urheilijoiden vastauksien analysointiin. Urheilijoilta kysyttiin 32 eri kysymystä, joissa osassa oli vielä jatkokysymys ”mikäli vastasit Kyllä edelliseen kysymykseen” -ehdolla. Vanhemmilta kysyttiin 12 kysymystä ja valmentajilta 14 eri kysymystä. Osaan kysymyksistä oli kyllä/ei-vastausvaihtoehto, osassa monivalintavaihtoehdot ja joihinkin vastaaja pystyi vastaamaan vapaasti parin lauseen verran. Tärkeää tässä kyselyssä tulosten analysoinnin kannalta oli se, että kaikkien maiden kysymykset olivat identtisiä, vaikkakin vastaajan omalla kielellä.

Poimin tutkimukseen analysoitaviksi urheilijan näkökulmasta tärkeimmät ja merkittävimmät kyselylomakkeen kysymykset. Urheilijoiden kysymyksistä tärkeimmät kysymykset olivat numerot: A14, A18, A19, A20 ja A22. Vanhempien kysymyksistä merkittävimmät kysymykset olivat numerot: P1, P2, P6, P8, P9, P10 ja P12. Valmentajien kysymyksistä merkittävimmät kysymykset olivat numerot: C5, C6, C8, C9, C12 ja C13. Kaikki kysymykset vastauksineen löytyvät tuloksista.

Vastaustulosten analysoinnissa käytin apuna tilastotiedettä. Sain kaikkien maiden tulokset INTECS Network -hankkeen yhteistyökumppanilta englanniksi ja syötin ne tilasto-ohjelmaan nimeltä PASW Statistics 18.0.0. Tulosten analysointiin käytin apuna ristiintaulukointia eri maiden vastausten välillä. Sillä pyrin esittämään yleiskuvaa jakaumista ja muuttujien välisestä riippuvuudesta (Holopainen-Pulkkinen 2008, 52). Tutkin tilastoja eri näkökulmista; urheilijan, vanhemman, valmentajan sekä Suomen näkökulmasta. Tutkimuksessani esitän tilastot pääosin graafisena, koska se havainnollistaa esitettävän asian taulukkoa paremmin ja tuo elävyyttä raportointiin (Holopainen-Pulkkinen 2008, 53). Grafiikat eli kuviot ovat englannin kielellä, koska tein ne PASW-tilasto-ohjelmalla syöttämieni tulosten perusteella.

Saadakseni selville merkittävimmät erot eri maiden vastausten välille, käytin PASW Statistics-tilasto-ohjelmassa merkittävyysarvoa Significance eli SIG-arvoa (=p-arvo). (Karjaluoto 2007, 23). Jos ja kun p-arvo on 0.05 tai pienempi voidaan se lukea tilastollisesti merkitseväksi ja luotettavaksi (Metsämuuronen 2008, 93). Pienille otoksille soveltuva ja varmin painopisteiden eroa tutkiva testi on Mann-Whitneyn U-testi, otoskoon ollessa yli 20 käytetään t-testiä (Metsämuuronen 2003, 320, 469).

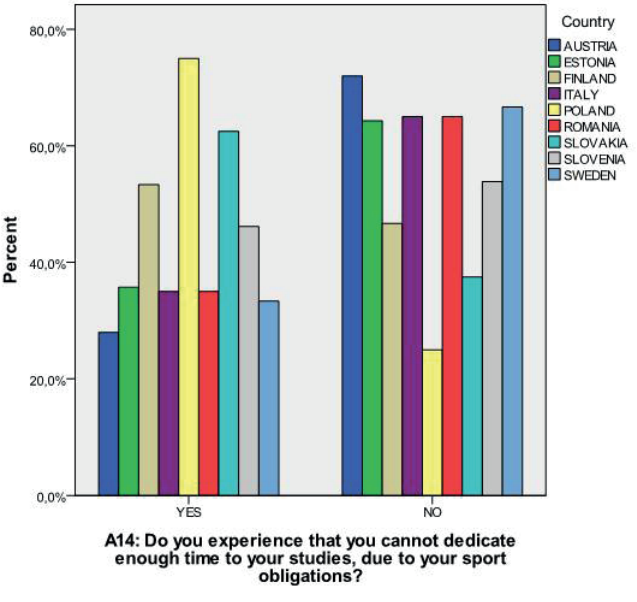
Tutkimuksen oikeellisuutta ja vertailukelpoisuutta lisää se, että ennen varsinaisen kyselylomakkeen lähettämistä tehtiin demokierros harkinnanvaraisessa otannassa. Tässä ns. esitutkimuksessa haluttiin varmistaa kysymysten tavoittavuus ja verrat-

tavuus. Sitä kautta pyrittiin parhaaseen mahdolliseen tulokseen nopeasti ja joustavasti (Holopainen-Pulkkinen 2008, 36). Ensimmäisen demo-kierroksen jälkeen kyselylomakkeeseen tehtiin palautteiden perusteella muutoksia. Mahdolliset virheet ja muotoseikat korjattiin sekä kysymykset päivitettiin uuteen muotoon, josta muotoutui lopullinen kyselylomake, joka on kokonaisuudessaan englanniksi liitteenä.

6 Tutkimuksen tulokset

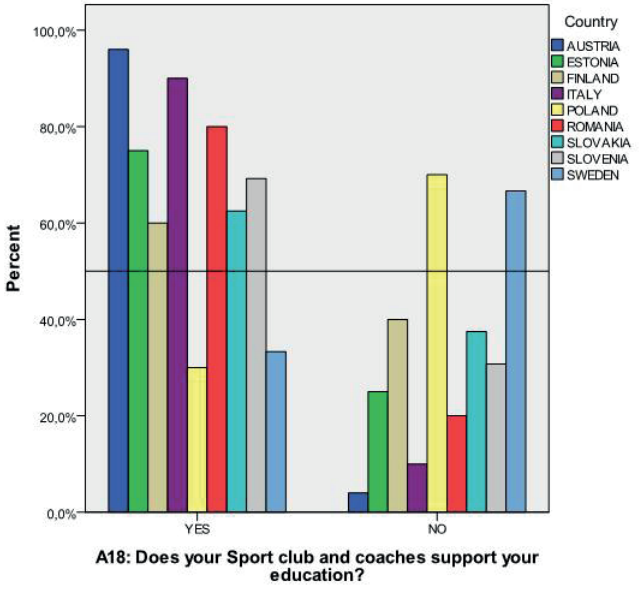
6.1 Urheilijoiden tulokset

Tulosten perusteella ajankäyttö toi ongelmia opiskelun ja urheilun yhdistämiseen (kuvio 1). Itävallan urheilijoista 72 % koki ajan riittävän myös opiskeluun urheilun lomassa, kun taas Puolassa 25 % vastaajista koki, ettei pysty järjestämään tarpeeksi aikaa opinnoille urheilusta johtuen.

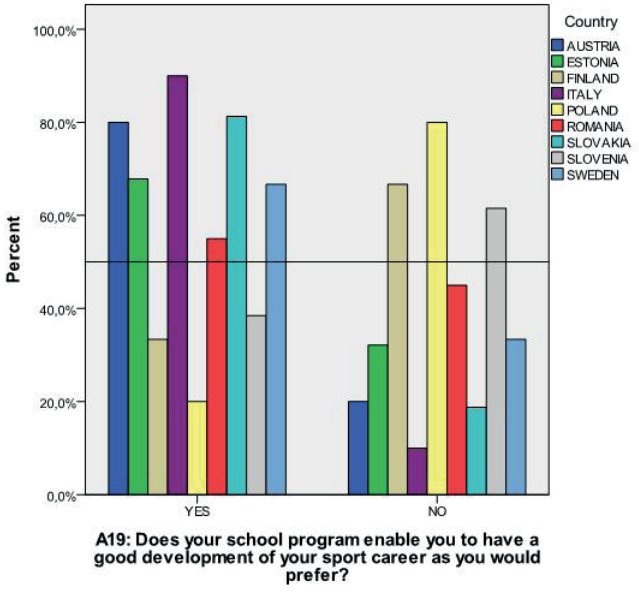
Kuvio 1. A14: Koetko, että urheilun vuoksi sinulla ei ole tarpeeksi aikaa opiskelulle?

Vastauksista nousi esille se, että urheiluseurat ja valmentajat tukivat melko hyvin urheilijoiden opiskelua (kuvio 2). Puolassa 70 % urheilijoista koki, ettei urheiluseura ja valmentajat tue opiskelua, kun taas Itävallassa, Italiassa, Romaniassa sekä Suomessa ja Virossa oltiin melko tyytyväisiä tuen määrän.

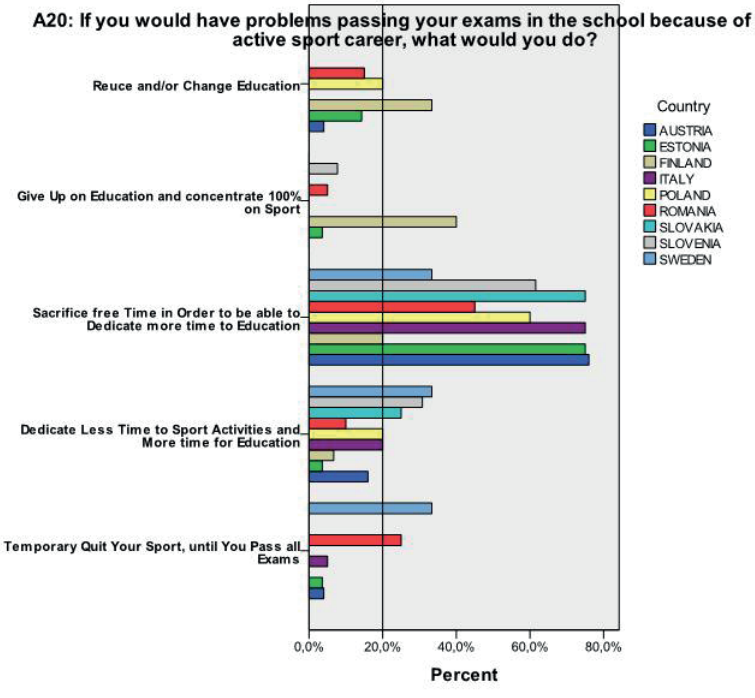
Kuvio 2. A18: Tukevatko urheiluseurasi sekä valmentajat opiskeluasi?

Tuloksista kävi ilmi se, että koulu ei tue kaikissa maissa tarpeeksi urheilijaa urheilu-uran luomisessa esimerkiksi erikoisjärjestelyjen kautta. Vastauksista nousi esille tuen puute Suomen, Puolan ja Slovenian osalta (kuvio 3).

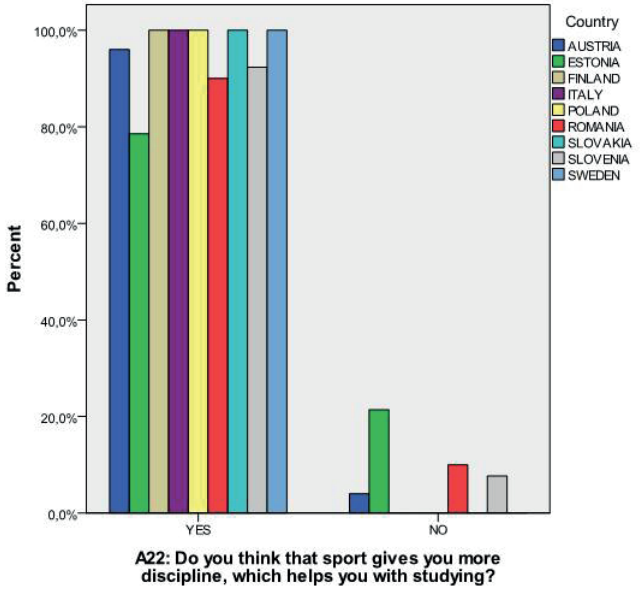
Kuvio 3. A19: Tukeeko opintosuunnitelmasi urasi kehittymistä haluamallasi tavalla?

Kuviosta 4 selviää, että suomalaisista urheilijoista 40 % lopettaisi koulun täysin ja keskittyisi urheilu-uraan, jos heillä olisi ongelmia tenttien läpipääsyssä aktiivisen urheilu-uran takia. Italiassa, Itävallassa, Slovakiassa ja Virossa 75 % urheilijoista ottaisi tarvittavan ajan vapaa-ajastaan, jotta pystyisivät suorittamaan kurssit ja tentit ajallaan.

Kuvio 4. A20: Jos sinulla olisi ongelmia tenttien läpipääsyssä johtuen aktiivisesta urheilu-urastasi, mitä tekisit? Vastausvaihtoehdot vasemmalta lukien: 1) Väliaikaisesti lopettaa urheilu, kunnes on läpäissyt kaikki tentit, 2) Vähemmän aikaa urheilulle ja enemmän aikaa opiskelulle, 3) Uhrata vapaa-aikaa, jotta pystyy antamaan enemmän aikaa opiskeluun, 4) Lopettaa koulu ja keskittyä 100% urheiluun, 5) Vähentää ja/tai vaihtaa koulua.

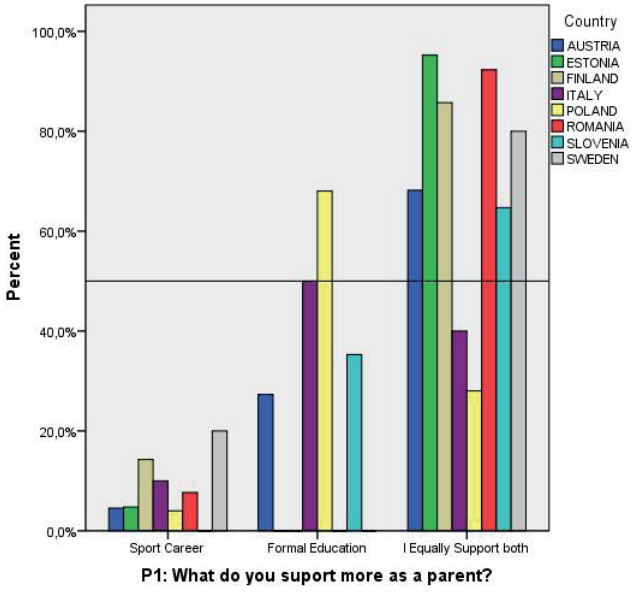
Tulokset osoittivat, että urheilijat kokivat urheilu-uran ja urheilemisen antavan heille kurinalaisuutta, mistä on ollut hyötyä opiskelussa (kuvio 5). Suomen, Italian, Puolan, Slovakian ja Ruotsin urheilijoista kaikki uskoivat asian olevan näin.

Kuvio 5. A22: Uskotko, että urheilu antaa sinulle kurinalaisuutta, mikä auttaa opinnoissa?

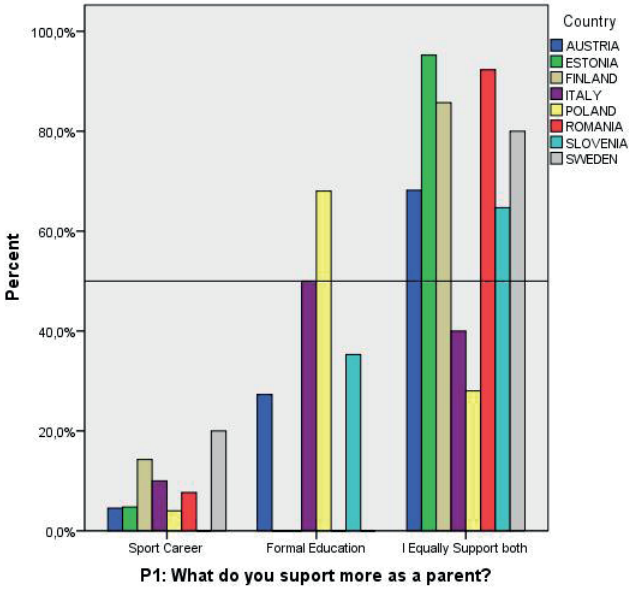
6.2 Vanhempien tulokset

Tulosten perusteella 66 % kaikista vanhemmista tuki yhtä paljon urheilu-uraa sekä koulutusta (kuvio 6). Puolan sekä Italian vanhemmista yli 50 % vastasi tukevansa enemmän urheilijan koulutusta.

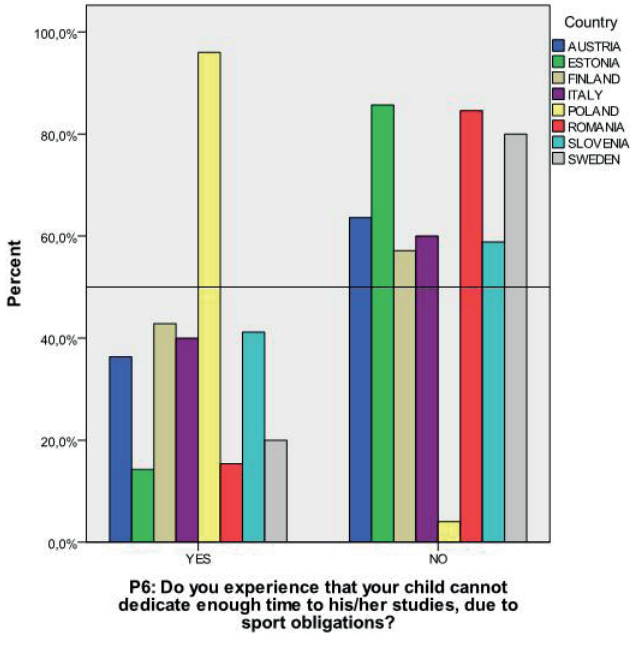
Kuvio 6. P1: Mitä sinä vanhempana tuet enemmän?

Noin puolet vanhemmista uskoi urheiluseurojen tukevan riittävästi urheilijan koulunkäyntiä (kuvio 7). Negatiivisena poikkeuksena olivat Suomi ja Itävalta.

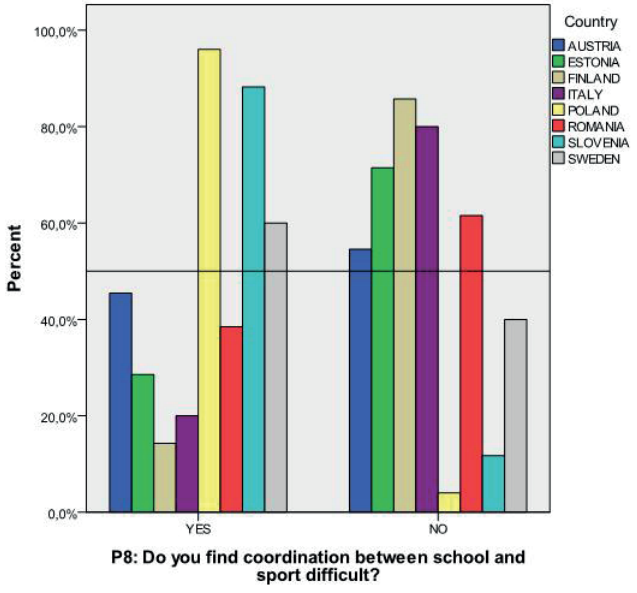
Kuvio 7. P2: Tukevatko urheiluseurat urheilijan opintoja?

Tuloksista kävi ilmi, että 96 % puolalaisten urheilijoiden vanhemmista koki, ettei heidän lapsellaan ole ollut riittävästi aikaa opintoihin, koska urheilu on vienyt siitä suurimman siivun (kuvio 8). Toisaalta muiden maiden vanhemmista yli 50 % oli toista mieltä.

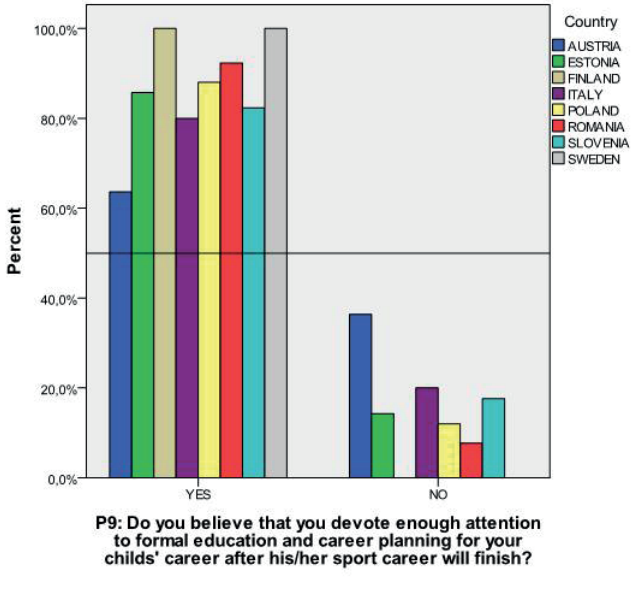
Kuvio 8. P6: Koetko, ettei lapsesi pysty käyttämään riittävästi aikaa opintoihinsa urheiluvelvollisuuksien takia?

Vanhempien vastauksista nousi esille se, että urheilun ja koulun yhteensovittaminen oli hankalaa Puolan, Slovenian sekä Ruotsin vanhemmille (kuvio 9). Muiden maiden vanhempien mielestä urheilun ja koulun yhteensovittaminen oli onnistunut hyvin.

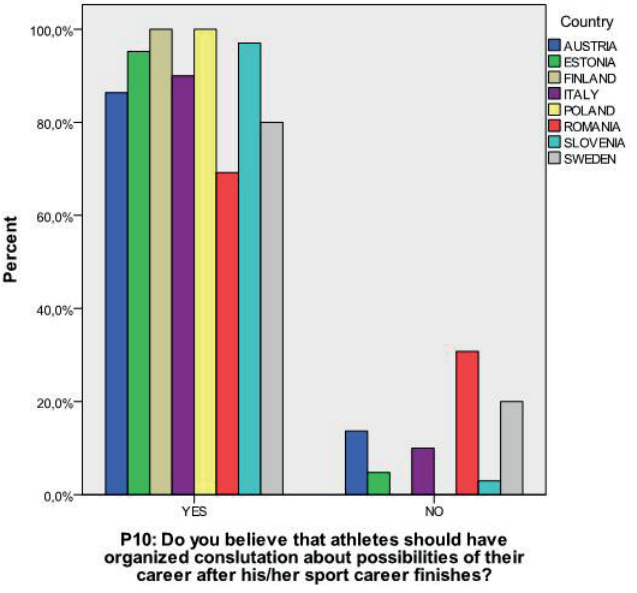
Kuvio 9. P8: Onko koulun ja urheilun yhteensovittaminen mielestäsi hankalaa?

Yli puolet kaikista vanhemmista uskoi huomioivansa lapsensa urasuunnittelun urheilu-uran jälkeistä aikaa silmällä pitäen selviää kuviosta 10.

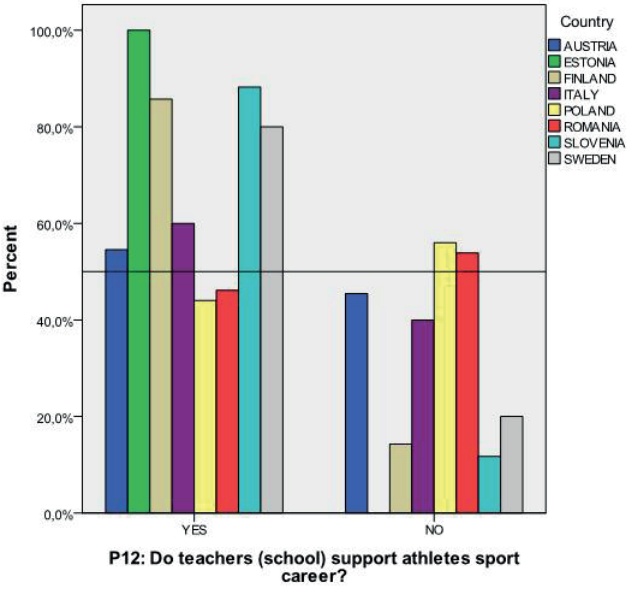
Kuvio 10. P9: Uskotko huomioivasi riittävästi lapsesi koulutuksen ja urasuunnittelun urheilun-uran jälkeistä aikaa silmällä pitäen?

Tuloksista kävi ilmi, että 92 % vanhemmista koki, että urheilijoiden tulisi saada ohjattua konsultointia urheilu-uran jälkeistä elämää ajatellen (kuvio 11).

Kuvio 11. P10: Uskotko, että urheilijan pitäisi saada järjestettyä konsultointia liittyen urheilu-uran jälkeisiin mahdollisuuksiin?

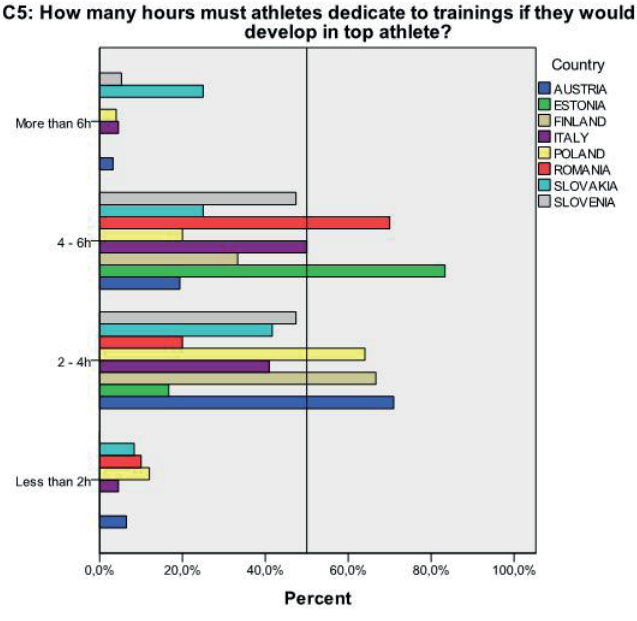
Virossa vastausten perusteella koulu ja opettajat tukevat täysin urheilijan urheiluuraa (kuvio 12). Muissa maissa koulun ja opettajien tuki oli vaihtelevampi.

Kuvio 12. P12: Tukevatko opettajat (koulu) urheilijan urheilu-uraa?

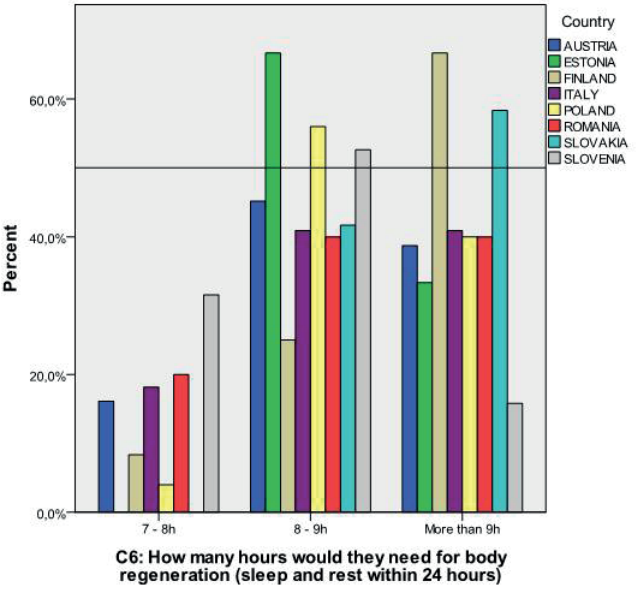
6.3 Valmentajien tulokset

Tulosten perusteella Itävallan, Suomen ja Puolan valmentajista yli 50 % on sitä mieltä, että 2-4 tuntia päivässä on riittävä harjoittelutuntimäärä urheilijalle, jotta voi kehittyä urheilu-urallaan (kuvio 13). Viron ja Romanian valmentajat ovat selkeästi sitä mieltä, että 4-6 tuntia päivässä on huippu-urheilijaksi kehittymiselle riittävä harjoittelumäärä.

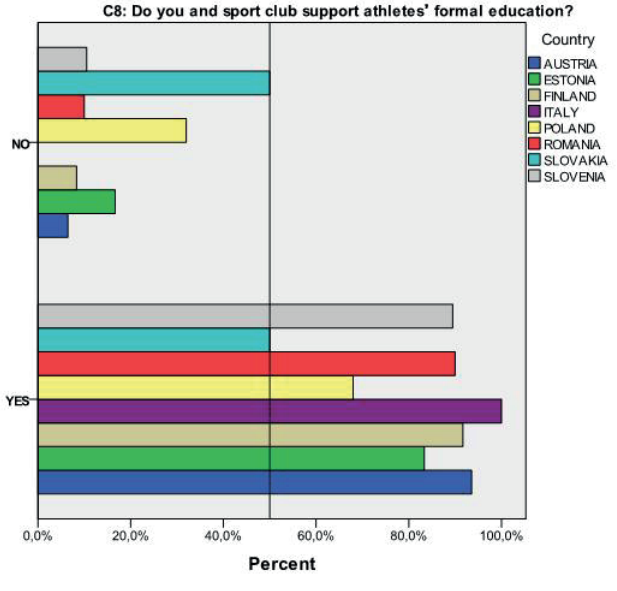
Kuvio 13. C5: Kuinka monta tuntia (keskimäärin / päivä) urheilijoiden täytyy sitoutua harjoittelemaan, jotta he voisivat kehittyä huippu-urheilijoiksi?

Valmentajien vastausten perusteella kaikki olivat samaa mieltä siitä, että urheilijan levon (+ unen) tarve on 8-9 tuntia tai yli 9 tuntia vuorokaudessa, jotta keho voi palautua (kuvio 14).

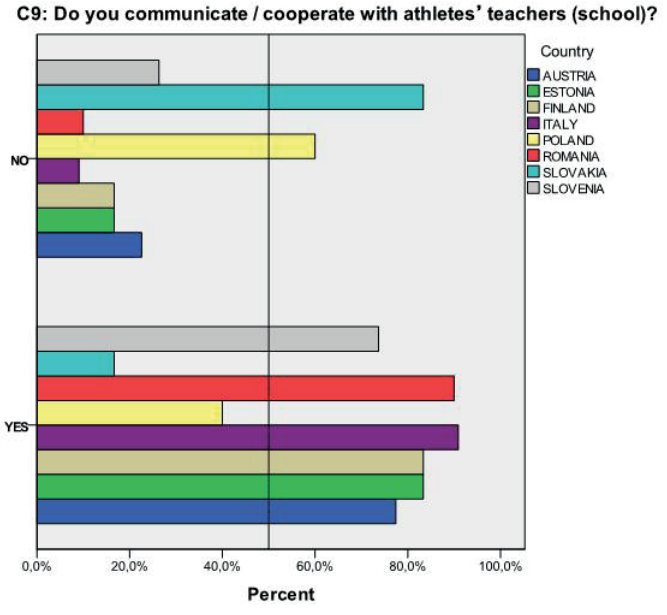

Kuvio 14. C6: Kuinka monta tuntia urheilijat tarvitsisivat (keskimäärin / päivä) kropan palautumiseen (unta ja lepoa per vuorokausi)?

Tuloksista nousi esille, että muissa maissa paitsi Slovakiassa valmentajista yli 60 % tuki urheilijoiden koulutusta (kuvio 15). Vastauksista nousi myös esille se, että valmentajista yli 70 % kommunikoi ja tekee yhteistyötä koulun kanssa Slovakia ja Puola pois lukien (kuvio 16).

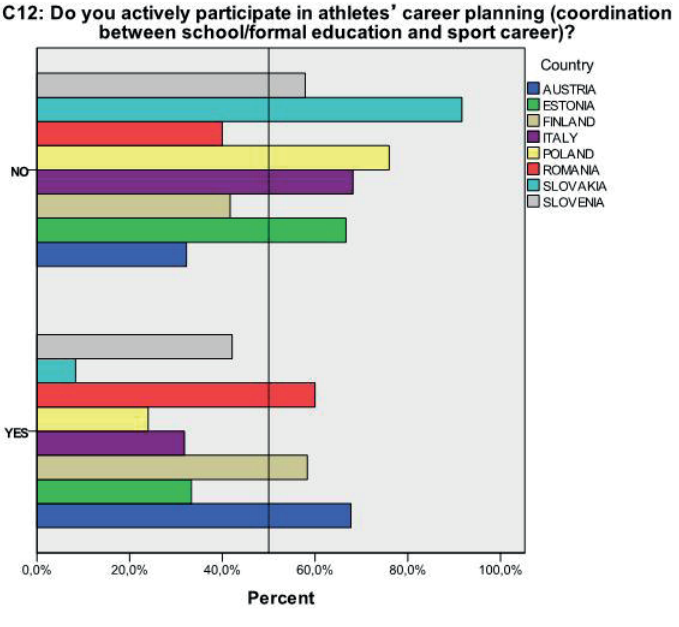

Kuvio 15. C8: Tuetko sinä ja tukeeko urheiluseurasi urheilijoiden muodollista koulutusta?

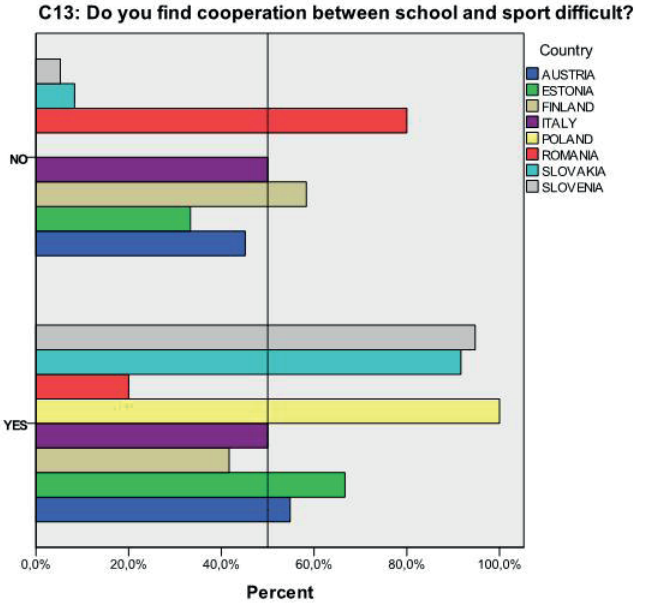

Kuvio 16. C9: Pidätkö yhteyttä / teetkö yhteistyötä urheilijoiden opettajien / oppilaitosten kanssa?

Kuvion 17 perusteella Itävallassa, Suomessa sekä Romaniassa yli 50 % valmentajista osallistuu aktiivisesti urheilijoiden urasuunnitteluun (kuvio 17). Toisaalta vastauksista nousi esille se, että Puolan, Slovakian ja Slovenian valmentajat kokevat yhteistyön koulun ja urheilun välillä vaikeaksi (kuvio 18).

Kuvio 17. C12: Osallistutko aktiivisesti urheilijoiden urasuunnitteluun (koordinointiin koulun / muodollisen koulutuksen ja urheilu-uran välillä)?

Kuvio 18. C13: Onko koulun ja urheilun yhteistyö mielestäsi vaikeata?

6.4 Tutkimuksen laadulliset tulokset maittain

Tutkimuksessa mukana olleiden yhdeksän EU-maan vastaajien ns. vapaa teksti -osiot käsittelen seuraavassa. Osiot perustuvat kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään, joka kerää tietoa avoimin kysymyksin ja vastaa kysymyksiin miksi, miten ja millainen (Heikkilä 2005, 17; Kurkela 2011).

6.4.1 Italia

Italiasta tutkimuksessa oli mukana urheilukoulu Oberschulzentrum ”Claudia von Medici” Etelä-Tirolista. Vastauksia tuli 20 urheilijalta, 10 vanhemmalta sekä 22 valmentajalta. Kyselyyn vastanneiden urheilijoiden lajeina olivat alppihiihto, ampumahiihto, hiihto, ohjaskelkkailu ja lumilautailu. He olivat melko tyytyväisiä tämän hetken tilanteeseen opiskelun ja urheilemisen yhdistämisen suhteen. Parannusehdotuksia kysyttäessä listasivat useat urheilijat kaipaavansa uraneuvontaa koulussa ja sen ulkopuolella. He myös kaipasivat parempaa yhteistyötä valmentajien sekä opettajien välille ja virtuaalista luokkahuonetta. Urheilun ja harjoittelun puolelta he kaipasivat pienempiä harjoitteluryhmiä, enemmän aikaa valmentajien kanssa sekä urheiluväline- ja materiaalisponsorointia.

Kysyttäessä ”dual career” eli kaksoisuran ongelmista, italialaiset listasivat ajan puutteen, puutteellisen uranhallinnan tuen sekä koulun olosuhteet. Ja toisaalta hy-

vinä puolina he mainitsivat harjoitteluolosuhteet, sosiaaliset tilanteet sekä joustavat aikataulut. Vastausten perusteella suurin muutoksen kohde italialaiselle koulutusjärjestelmälle olisi urakonsultointi. Niin urheilijat, vanhemmat kuin valmentajat olivat yksimielisiä siitä, että urheilijalle on erittäin tärkeää, että hän saa koulun tuen konsultaation muodossa eli neuvoja ajatellen koulun jälkeistä elämää.

6.4.2 Itävalta

Itävallasta tutkimuksessa mukana oli urheilulukio Schi Gymnasium Stams. Koulu on toiminut alalla jo 40 vuotta. Kyselyyn vastasi 20 urheilijaa, 20 vanhempaa ja 32 valmentajaa. Urheilijoiden lajit olivat alppihiihto, mäkihyppy ja hiihto. Vastauksista päätellen Itävallan urheilijoiden ymmärrys ja arvostus kaksoisuraan on hyvällä mallilla verrattuna muihin INTECS Network hankkeen yhteistyömaihin. Hyvinä ja toimivina käytäntöinä vastaajat listasivat mm. sen, että koulu ja harjoittelupuitteet sijaitsevat samassa paikassa, jolloin ei kulu turhaa aikaa matkoihin siirryttäessä paikasta a paikkaan b. Toimivan ja hyvän käytännön elementteinä he listasivat joustavuuden, myötätuntoiset opettajat ja valmentajat, erikoistunnit, toimivan yhteistyön valmentajien sekä opettajien välillä, psyykkisen valmennuksen ja vapaa-ajan sekä sosiaalisten aktiviteettien ylläpidon. He mainitsivat vastauksissaan saavansa valmentajilta ja opettajilta urakonsultointia sekä koulutusta sille saralle.

Parannusehdotuksia tuli silti heiltäkin ja tärkeimpinä poimintoina oli sähköisen koulunkäynnin (e-learning) lisääminen ja opettajien tieto-taidon kehittäminen sillä alueella. Kouluun kaivattaisiin vielä lisää joustavuutta tenttipäivien suhteen ja psyykkistä valmennusta. Lisäksi he kaipasivat valmentajilta enemmän tasa-arvoisuutta ja tukea. Erityisesti alppihiihtäjillä joustavuus oli tärkeää, sillä suurin osa heidän kilpailuistaan osui viikoille, kun taas muiden lajien edustajien kilpailut olivat yleensä viikonloppuisin, mikä ei niin paljon häirinnyt koulunkäyntiä.

6.4.3 Puola

Puolasta tutkimuksessa oli mukana Gdanskin Academy of Physical Education ja kyselyyn vastanneista 24 oli urheilijaa, 25 vanhempaa sekä 25 valmentajaa. Urheilijoiden lajeina olivat alppihiihto, hiihto, jääkiekko sekä taitoluistelu. Urheilijat, jotka opiskelevat yliopistossa harjoittelivat yleensä aamuisin ja iltaisin, matkustivat kisoihin sekä leireille. Heillä oli oma henkilökohtainen hyvin toimiva opintosuunnitelma ISS (Individual Studying System) ja yhteistyö yliopiston kanssa toimi hyvin.

Suurimmaksi kaksoisuran ongelmaksi puolalaiset listasivat ajan puutteen. Tulevaisuuteen parannusehdotuksia he listasivat kosolti, ja niistä tärkeimpinä sähköisen opiskelun (e-learning) lisääminen, joustavuus tenttipäiviin, kesällä suoritettavat kurssit, suurempi rahallinen tuki urheiluun valtiolta ja urapolku selvemmäksi.

Talviurheilijaa ajatellen yksi suurimmista ongelmista oli etäisyydet harjoittelupaikoille. Pitkien kilpailu- ja harjoittelumatkojen vuoksi urheilijan suorituskyky ja motivaatio heikkenevät (väsymys yms.) ja terveys heittelee. Myös lumiaika on lyhyt ja yleisesti puolalaiset eivät ole olleet kovinkaan kiinnostuneita talviurheilusta, erityisesti alppihiihdosta.

6.4.4 Romania

Romaniasta tutkimuksessa oli mukana Babes-Bolyai yliopisto, Viitorual Sport Club, Palatul Copiillor Sport Association, Bistrita Sport Club ja Bistritan urheilukoulu. Kyselyyn vastasi 20 urheilijaa, 13 vanhempaa ja 10 valmentajaa. Urheilijoiden lajeina olivat ampumahiihto, yhdistetyn hiihto, hiihto ja kelkkailu. Urheilijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä dual career –asetelmaan ja sen toimivuuteen. Hyvinä käytäntöinä he listasivat koulujen toimivan joustavuuden, erikoistunnit, loistavan yhteistyön opettajien ja valmentajien välillä sekä valmentajien ammattitaitoisuuden. Kysyttäessä parannusehdotuksia romanialaiset listasivat seuraavia: henkilökohtainen konsultaatio, vähemmän kontaktitunteja ja keskitetyt opettajat, parempi informaatio olemassa olevista uramahdollisuuksista sekä hallituksen rahallinen tuki.

Ongelmia heilläkin vastausten perusteella löytyy ja niistä merkittävimpiä olivat ylikuormitus - erityisesti koulun aiheuttamat stressitilat -, puutteelliset harjoitteluolosuhteet sekä välineistöt, kannustuspalkkion, esimerkiksi stipendin puute, sähköisen opetuksen heikko käyttö ja puutteelliset ravinnolliset, lääkinnälliset sekä fysioterapeuttiset neuvot ja hoidot urheiluseuroissa. Urheilijat kaipasivat muutoksia koulujen opettajien, valmentajien ja vanhempien yhteistyöhön, jota oli tällä hetkellä vain vähän jos ollenkaan.

6.4.5 Ruotsi

Ruotsista tutkimukseen osallistui Luleån teknillinen yliopisto, josta kyselyyn vastasi kaikkiaan viisi ihmistä. Heistä kolme oli urheilijoita ja kaksi vanhempaa, joten yhtään valmentajan vastausta emme saaneet. Vastanneiden urheilijoiden lajeina olivat alppihiihto sekä hiihto ja he kävivät toisen asteen sekä ylemmän toisen asteen koulua. Yleisesti ottaen vastausten perusteella urheilijat olivat tyytyväisiä dual career -asetelmaan. Suurimmiksi ongelmiksi ja parannuskohteiksi koulun ja urheilun yhdistämisessä ruotsalaiset listasivat harjoitteluolosuhteet, urahallinnoinnin, joustavuuden ja koulun aiheuttaman stressin.

6.4.6 Slovakia

Slovakiasta tutkimuksessa oli mukana Comenius yliopisto Bratislavasta. Vastanneista 14 oli urheilijaa ja 12 valmentajaa. Urheilijoiden lajeina olivat ampumahiihto, hiihto

ja jääkiekko. Tutkimukseen haluttiin yksilölajien harrastajia, mutta Slovakian kohdalla tehtiin poikkeus ja otettiin mukaan myös joukkuelajin edustajia, sillä se on Comenius yliopiston suuresti suosima ja tukema laji.

Urheilijoiden vastausten perusteella suurin ongelma kaksoisuralle oli ajan puute ja toisena suurena ongelmana oli uran hallinta. Slovakialaiset jääkiekkoilijat eivät kokeneet niin suuria ongelmia kaksoisuralle kuin esimerkiksi ampumahiihtäjät, sillä urheilutilat eli jäähalli sijaitsivat aivan yliopiston vieressä. Toisaalta yleisesti vastausten perusteella heikko lenkki slovakialaiselle urheilulle olivat valmentajat. He eivät kommunikoineet koulun kanssa eivätkä pohtineet urheilijan kanssa hänen tulevaisuuttaan ja uramahdollisuuksia. Lisäksi vain puolet valmentajista koki uraneuvonnan olevan urheilijalle tärkeää. Parannusehdotuksia kysyttäessä slovakialaiset listasivat opintojen valmistumisajan pidennyksen, valtion kompensaatiota lukukausimaksuihin, joustavuutta kouluihin, koulun ja urheiluseurojen välisen yhteistyön parantaminen sekä valmentajien kouluttamisen.

6.4.7 Slovenia

Sloveniasta tutkimuksessa mukana oli Mariborin Yliopisto. Vastanneista 13 oli urheilijaa, 34 vanhempaa sekä 19 valmentajaa. Urheilijoiden lajeina olivat ampumahiihto, alppihiihto, yhdistetyn hiihto ja mäkihyppy. He kaipasivat lisää joustavuutta opintojen aikataulutukseen sekä sähköisiä opintoja. ”Dual career” -asetelmaan parannusehdotuksia kysyttäessä urheilijat listasivat mahdollisuuden suorittaa kesäopintoja, paremman valmentajan tuen sekä opintojen suorittamisajan pidennyksen nykyisestä viidestä vuodesta kuuteen.

6.4.8 Suomi

Suomen osalta kyselyyn vastasi Rovaniemen urheilulukion, ammattikorkeakoulun sekä Lapin Yliopiston urheilevia opiskelijoita. Vastanneista oli 15 urheilijaa, 7 vanhempaa ja 12 valmentajaa. Urheilijoiden lajeina olivat alppihiihto, kumparelasku/freestyle, lumilautailu, lumilauta krossi, hiihto ja yhdistetyn hiihto. Yleisesti vastauksista huokui urheilijoiden suuri sitoutumisen aste huippu-urheiluun verrattuna koulunkäyntiin. Suomalaiset urheilijat olivat tyytyväisiä harjoitteluolosuhteisiin ja harjoittelun infrastruktuuriin sekä opiskeluolosuhteisiin, mutta he kaipasivat ”dual career” -asetelmaan parannuksia mm. lisäämällä joustavuutta opintojen aikataulutuksiin. Lisäksi he kaipasivat henkilökohtaista uraohjausta/konsultointia paljon enemmän.

6.4.9 Viro

Virosta kyselyssä mukana oli Tartun Yliopisto. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 28 urheilijaa, 21 vanhempaa ja 6 valmentajaa, jotka kaikki olivat Otepään urheilulukiosta

(Audentese). Urheilijoiden lajeina olivat hiihto, yhdistetty ja ampumahiihto. Heidän suurimmaksi ongelmakseen vastausten perusteella nousi valmentajien ajanpuute. Virolaiset urheilijat kokivat, että valmentajilla ei ollut tarpeeksi aikaa saattaa urheilija menestykseen. He mainitsivat, että nekin ponnistelut mitä valmentajat tekivät tällä hetkellä, eivät saavuttaneet pääkohdetta eli urheilun ja opiskelun yhdistämistä lukiossa. Tämä siitäkin huolimatta, että suurin osa valmentajista oli töissä urheilulukiossa. Kouluihin kaivattaisiin siis lisää valmentajia, mutta se olisi taloudellinen ongelma.

Hyvinä käytäntöinä virolaiset listasivat yhteistyön eri tahojen välillä sekä harjoittelupaikkojen sijainnin ja infrastruktuurin. Urheilijoiden mielestä heillä on ollut parhaat valmentajat saatavilla ja valmennusryhmät olivat sopivan pieniä. Parannusehdotuksia kysyttäessä urheilijat mainitsivat uraneuvonnan, joustavuuden tenttipäivien ja valmistumisaikojen suhteen sekä sähköisen opiskelun mahdollisuuksien parantamisen.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten pohdinta

Työni tavoitteena oli löytää ongelmia ja hyviä käytäntöjä talvilajien huippu-urheilijoiden kaksoisuran ylläpitoon. Ajattelin alkuun suomalaisten olevan melko tyytyväisiä oloihinsa, ja luulin urheiluakatemian ajavan asiansa toteuttaen hyvää käytäntöä. Tuloksista kuitenkin huomasin, että suomalaisilla urheilijoilla on vaikeuksia kaksoisuran muodostamisessa. Matkalla löysin mielenkiintoisia yhteiskunnallisia sekä kansainvälisiä asioita, mitkä toisaalta yhdistivät vastaajien mielipiteitä ja toisaalta todistivat puutteiden määrää yhteiskunnassamme. Aina pystytään tekemään asioita paremmin.

Ajankäyttö urheilun ja koulun välisessä taistelussa on ongelma. Ajankäyttö muodostui selkeästi yhdeksi suurimmista ongelmista kaikkien vastausten perusteella. Tulokset vahvistavat sen, kuinka tärkeää ajanhallinta on talviurheilijalle. Ajanhallintaan liittyvät vaikeudet saattavat osaltaan selittää sitä, että tulosten perusteella noin 24 % kaikista vastanneista urheilijoista on joskus lopettanut urheiluuransa väliaikaisesti.

Ajanhallinnan kontrollointi ja hallinta vaikuttaa suoraan urheilijan psyykkiseen hyvinvointiin, joka on merkittävässä roolissa hänen menestymisessään niin urheilussa kuin kouluttautumisen puolella. Tehokkaat rutiinit treenaamisen suhteen, aikataulutus, positiivinen asenne, joustavuus ja mielen ohjelmointi ovat Ruskon (2003, 181–183) mielestä tärkeimpiä psyykkisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat esimerkiksi hiihtäjän harjoittelun laatuun. Samat tekijät ovat tärkeitä menestyksen avaimia koulumaailmassakin. Vastauksista ilmenee, että ajanhallinnan toteuttamiseen tarvitaan myös koulun apua ja ymmärrystä, esimerkiksi joustavuutta läsnäolojen sekä tenttien suhteen.

Jos urheilu-uran tekeminen eli harjoitteleminen ja kilpailut haittaisivat koulunkäyntiä, uhraisi suurin osa urheilijoista omaa vapaa-aikaansa menestyäkseen koulussa paremmin. Mutta kun vapaa-aikaa ei liiemmin ole, saattaa syntyä ns. vertaisryh-

mäongelma, jossa urheilija ei pysty viettämään aikaa ikäistensä kavereiden kanssa (Metsä-Tokila 2001, 23). Onko vapaa-ajan puute kuitenkin pienempi paha elämään, kuin se, että lopettaisi koulunkäynnin kokonaan, kuten 40 % suomalaisista urheilijoista tulosten perusteella tekisi?

Tutkimukseni perusteella kaikkien yhdeksän eri maan koulutusjärjestelmät olivat hyvin samankaltaisia, joten voin todeta, että koulutusjärjestelmät eivät vaikuta merkittävästi eri maiden urheilijoiden vastauksiin. Suurimmat erot koulutusjärjestelmien välillä ovat niiden pakollisen oppivelvollisuuden aloitus- ja lopetusiät. Pieniä eroavaisuuksia oli koulutusalojen painotuksissa, esimerkiksi joissain maissa suosittiin taidekouluja toisissa teknisiä aloja. Osassa maista kouluttautuminen on ilmaista ja osassa maksullista tietyin ehdoin. Työssäni en lähde kuitenkaan vertailemaan eri maiden urheilupainotteisten koulutusinstituutioiden välisiä eroja.

Urheiluseurat ja valmentajat tukevat urheilijan opiskelua. Kysyttäessä sitä, miten urheilija kokee tuen, yli 50 % kyllä -vastaajista kokee sen olevan sitä, että treenit säilyvät normaalina, mutta vapaa-ajasta on tingittävä. Virossa näyttää tulosten valossa olevan tiukempi linja, sillä siellä urheilija ei saa harjoitella, ellei pärjää hyvin koulussa (58 % kyllä -vastaajista). Vastausten perusteella urheilijat eivät koe sääntöjen kiristämistä negatiivisena asiana tai rangaistuksena, vaan päinvastoin, säännöt osoittavat urheilijalle välittämistä ja tukemista.

Löydöksiä hyvien käytäntöjen puolesta tein liittyen harjoitteluolosuhteisiin. Itävallan, Romanian ja Viron vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön opettajien, koulujen ja valmentajien välillä. Romania, Itävalta ja Suomi listasivat loistavaksi asiaksi sen, että koulunkäynnin ja harjoittelemisen pystyi hoitamaan samassa paikassa (lyhyt välimatka). Itävallan urheilijat olivat kaikista maista yleisesti ottaen tyytyväisimpiä kaksoisuran luomisen mahdollisuuksiin. Itävaltalaiset urheilijat saavat koulun tarjoamaa urakonsultointia, mitä niin moni urheilija niin monesta maasta jäi kaipaamaan.

7.2 Tulosten merkitys tulevaisuudelle ja mahdolliset kehittämiskohteet

Tulevaisuudessa tulisi ehdottomasti ottaa mallia toimivista käytännöistä. Eräs pohdinnan arvoinen asia on, että niissä maissa, missä urheilevat opiskelijat saavat urakonsultointia oltiin tyytyväisimpiä kaksoisuraan. Itävallan, Suomen, Italian, Puolan, Slovakian ja Slovenian urheilijoista 75 % tai enemmän eivät kuuluneet mihinkään räätälöityyn uraohjelmaan, joka olikin listattu yhdeksi suureksi puutteeksi monen maan palautteessa. Huippu-urheilu-uran jälkeistä elämää ajatellen urakonsultointi on erittäin tärkeää. Urakonsulttien perään ovat huudelleet viime aikoina

mediassa avoimesti monet ex-huippu-urheilijatkin. Myös vanhemmat näkivät selkeästi uraneuvonnan tarpeen urheilijoille. Tutkimukseni perusteella yli 65 % kaikista vanhemmista uskoi, että urheilijan pitäisi saada järjestettyä konsultointia liittyen urheilu-uran jälkeisiin mahdollisuuksiin.

Tulevaisuuteen olisi parantamisen varaa myös aatteissa ja uskomuksissa. Elinikäisen oppimisen myötä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen eli AHOT tulisi nostaa enemmän arvostukseen. Osaamista ei synny ainoastaan muodollisessa koulutuksessa - koulun penkillä - vaan myös urheilussa, työelämässä ja käytännöllisesti katsoen elämässä yleensä. Huippu-urheilija urheilee työkseen, johon kuuluu todennäköisesti paljon matkustelua, sosiaalisia tilaisuuksia, itsenäisyyttä, hermojen ja paineen sietoa sekä elämänhallintaa jne. Näitä asioita tulisi nostaa enemmän esille. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta on hyötyä yksilölle, korkeakouluille, työnantajille ja koko yhteiskunnalle. (Turun Yliopisto 2010.)

Urheilu-ura ja urheileminen antavat urheilijoille kurinalaisuutta, mistä on hyötyä opiskelussa. Urheiluseurat tukevat kurinalaisuuden oppimista jo nuoresta pitäen opettamalla urheilijoille pelisäännöt ja vastuullisen sekä asianmukaisen käyttäytymisen mallit (SLU 2011a). Lisäksi kurinalaisuudesta on hyötyä työelämässä. Tulokset osoittivat, että suurin osa urheilijoista suunnittelee toimivansa valmennustoiminnassa tai muussa urheiluun liittyvässä työssä tai perustavansa oman yrityksen urheilu-uran loppumisen jälkeen.

Tulevaisuudessa kansainvälinen yhteistyö on edelleen tärkeää, muuttuvassa maailmassa ehkä jopa erittäin tärkeää. INTECS Network -hankkeen myötä kansainvälisen yhteistyön luulisi olevan tulevaisuutta ajatellen hieman helpompaa. Verkoston alla toimivat ns. aliryhmät ovat jo nyt luoneet uusia hakemuksia kansallisille liitoille ja järjestöille. Hankkeen myötä informaatiokanavat näiden yhdeksän maan välillä parantuivat huimasti. Se mahdollistaa tulevaisuudessa paremman ja tiiviimmän siteen näiden asioiden tiimoilta. Tulevaisuuden aktiviteetit, joita tullaan implementoimaan, täytyy palvella yhteistä päämäärää eli talvilajien keskusten kehitystä ja urheilijoiden parempaa mahdollisuutta koulutuksen saamiseksi urheilun ohessa ottaen mukaan näihin liittyvät tahot.

Yksi uusi tulevaisuuden projekti, jonka haluan mainita työssäni, on WINNER (WINNER education model, We INnovate the NExt Steps to Realize our Young Athletes' Talent). Sen tehtävänä on valmistaa Eurooppaa mahdollisiin muutoksiin kaksoisuran käyttöönoton tehostamiseksi, erityisesti korkeakouluihin ja yliopistoihin. WINNER malli sisältää olemassa olevien tukintojen adaptaatiota, testausta ja uuden informaation arviointia siten, että hyvät käytännöt levitetään edelleen eteenpäin käytännön tasolle saakka. (Hannola–Niemisalo 2011.) Tuloksissa parannusehdotuksissa listattu sähköisen koulunkäynnin eli e-learning:n mukaanotto toisi

tehokkuutta kaksoisuralle. E-learning:n käyttö on hyvä keino saada joustavuutta opiskeluihin ja sitä on jo käytössä jollain tasolla osassa tutkimukseen osallistuneista koulutusinstituutioista.

Tutkimukseni tulosten toivon myös antavan tarvittavaa informaatiota huippu-urheilun muutosryhmälle, jotka uudistavat suomalaista huippu-urheilua tällä hetkellä. Ryhmä on koottu alan valmentajista sekä asiantuntijoista, jotka toimivat yhteistyössä lajiliittojen, Olympiakomitean ja Paralympiakomitean kanssa. Heidän näkemyksensä mukaan suomalainen huippu-urheilu tarvitsee toimintatapojen sekä rakenteiden muutosta, jotta muutoksen lähtökohta eli urheilijan polku ja arvojen kiteytys toteutuvat. (Huippu-urheilun muutos 2011.)

Urheilevaan opiskelijaan yksi vaikuttava tekijä on koulutusinstituutio eli oppilaitos, jossa urheilija opiskelee. Urheilijoiden mielestä parannuksille olisi tilaus, selviää tuloksista. Suomen urheilijoiden vastausten perusteella puutteita ilmenee niin koulutusinstituutioissa ja urheiluseuroissa, kuin kansallisella liittotasollakin. Vertaillessani suomalaisten urheilijoiden vastauksia kolmeen muuhun maahan, kokivat suomalaiset, että koulutusinstituutiot eivät ole tukeneet heitä. Slovakian urheilijoista 81 % koki opintosuunnitelman tukevan urheilu-uran kehittymistä urheilijan haluamalla tavalla, kun taas suomalaisista urheilijoista vain 33 % vastasi myöntävästi. Tulokset voivat tarkoittaa sitä, että opintosuunnitelma on puutteellinen tai koulu ei jousta tarpeeksi. Tuen puute saattaa luoda negatiivista painoarvoa urheilijan pohtiessa ratkaisua opiskelun ja urheilun yhdistämisessä ilmenneisiin ongelmiin. Mikäli melkein puolet Suomen urheilijoista on valmiita lopettamaan täysin opinnot kohdatessaan niissä vaikeuksia, on syytä huolestua ja tehdä asiaan muutos.

Pohdinnan arvoinen asia on, että koulutusinstituutioiden tuen puute vaikuttaa huippu-urheilu-uran jälkeiseen elämään. Poijula (2003, 15–16) toteaa, että työelämään pääsemisellä on suora vaikutus ihmisen hyvinvointiin, elämänlaatuun ja onnellisuuteen. Toisaalta työelämään päästäkseen vaaditaan yleensä koulutus. Jos urheilija jättää kouluttautumisen, tekee se urheilu-uran jälkeisestä työllistymisestä vaikean. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan urheilija työllistyy todennäköisesti koulutustasoaan vastaaviin tehtäviin ja koulutustaso vaikuttaa myös hänen urheilu-uransa pituuteen (Metsä-Tokila 2001, 21).

Metsä-Tokila (2001, 13) esittää selkeästi väitöskirjassaan nuoren urheilijan valinnan mahdollisuuksia ja häneen kohdistuvia odotuksia. Esittelin johdannossa Metsä-Tokilan mainitsemat urheilijan eri mahdollisuudet, joihin hän itse voi suuresti vaikuttaa. Ensimmäinen vaihtoehto on se, että työura syrjäyttää urheilu-uran, toinen on se, missä urheilija yhdistää työn ja urheilu-uran sekä kolmas vaihtoehto, missä hän valitsee täyspäiväisen urheilu-uran. Odotuksia urheilijalle luovat niin oppilaitokset, ystävät ja vanhemmat kuin urheilujärjestöt. (Metsä-Tokila 2001, 12–13.)

Urheilun ja työn yhdistäminen olisi teoreettisesti näistä kolmesta paras vaihtoehto, mutta käytännössä se on näistä kolmesta haastavin. Työn ja urheilun yhdistämiseen liittyvien asioiden pohtiminen ja vertaileminen kansallisesti sekä kansainvälisesti on tärkeää, jotta saataisiin oppia eri maiden ongelmista ja / tai hyvistä käytännöistä. On mahdollista, että hyviä käytäntöjä voitaisiin saada kansainvälistyvässä maailmassa muidenkin maiden koulutusjärjestelmiin mukaan.

Urheilijaa kohtaan suuntautuu voimakas veto kahteen eri suuntaan. Toisessa narussa on ura huippu-urheilijana ja toisessa kouluttautuminen huippuosaajaksi valitulla työalalla. Urheilija tarvitsee tähän apua jossain muodossa. Suomen olympiakomitea (OKM 2010) toteaa muistiossaan, kuinka turhan usein urheilijan elämän valintavaiheen vastuukysymykset ovat epäselviä ja liian usein vastuu valinnoista on jäänyt yksin urheilijalle ilman asiallista tukea. Samainen työryhmä on myöntänyt ongelman olevan olemassa ja haluaakin tulevaisuudessa selkeän prosessin ohjaukselle. Heidän mielestään vastuu tulisi kuulua urheiluakatemioille ja joissain tapauksissa urheiluseuroille. (OKM 2010.) Samalla tavalla korkeakoulujen tulisi ottaa vastuuta kaksoisuran mahdollistamisesta. Olisiko esimerkiksi yliopistoissa mahdollista pidentää koulutuksen lakisääteistä valmistumisaikaa pidemmäksi? Voisiko yksi vaihtoehto olla monimuoto-opiskelun lisääminen? Esimerkiksi Rovaniemen ammattikorkeakoulussa on tällä hetkellä tarjolla aikuiskoulutukseen hakeville liikunnanohjaajan (AMK) -koulutusta, joka koostuu erillisistä lähiopetusjaksoista ja itsenäisestä etäopiskelusta mahdollistaen paremman kaksoisuran (RAMK 2011).

Kun kaksoisuraa tarkastelee historian valossa, on SLU jo vuonna 2003 luvannut kohentaa opiskelun ja urheilun yhteensovittamista kirjaten sen tuolloin liikuntapoliittisiin tavoitteisiinsa (Metsä-Tokila 2001, 273). Tällä hetkellä SLU:n liikuntapoliittisissa tavoitteissa on kirjattu nuorten aikuisten itsenäistymisen saumakohtien turvaaminen, joita ovat opiskelu, työelämään siirtyminen ja perheen perustaminen. SLU toteaa tavoitteissaan sen, että korkeakoulut ja muut oppilaitokset vastaavat omalta osaltaan nuorten aikuisten hyvinvoinnista. (SLU 2011b.) Tutkimukseni tulokset osoittivat, että urheilija kaipaa tukea kaksoisuralleen. Mikäli urheilija päätyy valitsemaan urheilu-uran ja jättää kouluttautumisen on Suomen Olympiakomitean mielipide tähän valintaan selvä:

> *"Huippu-urheilija ei jää yksin. Huippu-urheiluun ja siihen omistautumiseen vaatimaan panostukseen liittyy riskejä. Urheilujärjestelmän on kehitettävä myös tästä näkökulmasta kykyään kantaa vastuuta huippu-urheilun uravalinnan tehneiden elämänhallinnasta." (OKM 2010.)*

Työnteko on tärkeä pohdinnan aihe kaksoisurasta puhuttaessa. Työn tekeminen on osa aikuisuutta, jo pelkästään sosiaalisen ryhmäytymän vuoksi (Poijula 2003, 16). Urheilija tekee työtä tällä hetkellä urheilussaan, harjoittelemalla ja kilpailemalla erilaisten ryhmien kanssa, mutta sen tulee jatkua urheilu-uran jälkeenkin.

Toimeentulon ansaitseminen työllä on osa meidän länsimaista kulttuuria ja siksi se kuuluu automaationa työikäisten sisäiseen skeemaan. Poijula (2003, 15) listaa aikuisten suomalaisten hyvinvointiin kuuluvia tunnusmerkkejä, joita ovat muun muassa tyytyväisyys elämään, työhön, aktiivisuus, myönteinen perusasenne sekä oman itsensä hyväksyminen vahvuuksineen ja puutteineen. Jos hyvinvoinnin yhtälö katoaa tai siitä puuttuu liian monta osaa, saattaa ihminen alkaa voida pahoin. (Poijula 2003, 15–16; Hartikainen–Toskala 2005, 50.) Urheilu-uran loppuminen saattaa olla monelle liian raskas taakka kannettavaksi yksin. Taakan raskaudesta on ollut viime aikoina julkisuudessa surullisia ja ikäviä esimerkkejä.

Työnteon ja koulutuksen rinnalla myös kansallista urheilukuvaa tulee kehittää taloudellisista syistä. Kansallisen urheilukuvan keulahahmoina toimivat kansainvälisiin kilpailuihin osallistuvat urheilijat. Vuonna 2006 esitellyssä tutkimuksessa arvioitiin, että urheilu tuotti laajasti ymmärrettynä 407 miljardia euroa lisäarvoa vuonna 2004, mikä vastaa 3,7:ää prosenttia EU:n bruttokansantuotosta. Urheilu työllisti 15 miljoonaa ihmistä eli 5,4 prosenttia työvoimasta. (Euroopan yhteisöjen komissio 2007.) Näin suurella urheilun tuomalla taloudellisella hyödyllä luulisi olevan vaikutusta EU-politiikassa tulevaisuudessakin. Toisaalta se lupaa hyvää niille urheilijoille, jotka tulosten perusteella aikoivat työllistyä valmennustehtäviin tai muuhun urheiluun liittyvään toimintaan huippu-urheilu-uran jälkeen.

Tulevaisuudessa EU:n jäsenvaltioiden yhteistyön parempi tukeminen on tarpeen. Se, että saadaan enemmän julkisuutta ja suurien kansainvälisten järjestöjen tuki auttaa entisestään kehittämään urheilun ja koulutuksen yhdistämistä jo nuorten lasten koulutuksessa. Tulevaisuuden kehittämiskohteena tulisi olla kaikki koulutustasot. Kehitysideana olisi yhteistyön parantaminen, tieto-taidon levittäminen ja kouluttaminen niin urheilijoiden, vanhempien, kuin valmentajienkin keskuudessa. Toisella asteella kaikki on hyvin, mutta korkea-asteella ei, tuumaa Metsä-Tokila (2001, 271) jo 2000 luvun alun väitöskirjassaan ja tilanne on mielestäni edelleen sama.

Suomessa Rovaniemellä on tutkimuksen alla tällä hetkellä yläasteikäisten nuorten liikunnan ja koulunkäynnin yhdistäminen. Todennäköisesti saamme mielenkiintoisia tuloksia, jotka tukevat tässäkin työssä tutkittuja asioita. Parasta olisi tietysti saada arkeen sellainen tasapainotila, että nuoret, aikuisnuoret ja aikuiset pystyvät entistä paremmin käymään koulua ja tähtäämään huipulle urheilulajissaan. Ajan puute on jo nyt noussut puheenaiheeksi, kun mietitään urheilijoiden lopettamisen syitä. Jos jatkossa pystymme tätä kehittämään uskon, että nuoret ja aikuiset voivat paremmin huipulla ja urheilu-uran jälkeisen elämän aloittaminen on paljon helpompaa.

7.3. Kriittinen tarkastelu

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että otos on edustava ja tarpeeksi suuri sekä vastausprosentti on korkea (Heikkilä 2005, 188). Ruotsin urheilijoiden osalta tuloksiin on syytä suhtautua varauksellisemmin erittäin alhaisen vastausprosentin vuoksi. Tulosten analysointiin liittyy aina luotettavuus, jota kuvataan validiteetilla. Se kuvaa kuinka hyvin on onnistuttu mittaamaan tai tutkimaan sitä mitä on aiottukin. (Heikkilä 2005, 186–187.) Tutkimuksen alussa aikomuksena oli tutkia 20 eri maan yksilölajien talviurheilijoita. Lopulta kaikista maista saatiin eri määrä urheilijoiden vastauksia kolmesta 28:een. Slovakian kohdalla tehtiin poikkeus alussa asetettuihin kriteereihin ottamalla tutkimukseen mukaan myös joukkuelajin edustajia, sillä jääkiekko on Comenius yliopiston suuresti suosima ja tukema laji. Voinkin todeta tutkimuksen reliabiliteetin eli toistettavuuden olleen hyvän, mutta validiteetin ei aivan niin hyvän.

Kuka on huippu-urheilija? Tässä tutkimuksessa kaikki mukana olleet 10–29-vuotiaat olivat kaikki samanarvoisia huippu-urheilijoita. Hankkeen suunnitelmassa oli kirjattu tutkimuskohteiden olevan lahjakkaita urheilijoita, jotka harjoittelevat ja käyvät koulua / opiskelevat samaan aikaan. Todellisuudessa 10-vuotias on vasta peruskoulussa ala-asteella, kun taas 29-vuotias todennäköisesti yliopistossa ja elämäntilanne on täysin eri. Suuri vastanneiden ikäskaala laajentaa huomattavasti tutkimusongelman asettamista sekä tavoitteiden määrittelyä. Tutkimustyön aineiston pohjalta tutkielmasta olisi saanut helposti tehtyä huomattavasti laajemman esimerkiksi pro gradu -tutkielman.

Kyselylomakkeen tekemiseen oli paneuduttu erittäin hyvin. Huomasin kuitenkin tuloksia syöttäessäni, että jotkut kysymykset oli muotoiltu siten, että aineiston analyysi hankaloitui. Aineiston keruu ja tilasto-ohjelmaan syöttäminen olisi ollut hieman helpompaa, jos kyselylomake olisi ollut hieman loogisempi. Esimerkiksi kyllä / ei -vastausvaihtoehdot olivat välillä toisin päin muodossa ei / kyllä.

Ajan puutteen sekä tutkimukseni rajallisuuden vuoksi en voinut tutkia kaikkia mahdollisia asioita. Aihepiiri oli niin laaja, että jouduin rajaamaan koko ajan työmääräni. Olisin halunnut tutkia eri maiden koulutusjärjestelmissä olevia urheilupainotteisia instituutioita enemmän, mutta työn laajuus tuli vastaan. Eri maiden urheiluakatemioiden tai vastaavien liikuntapainotteisten instituutioiden tarkemmat tiedot olisivat mahdollistaneet selkeämmän suoran vertailun niiden välillä.

Lähteet

Alanen, W. 2011. Yksinluistelun lajianalyysi ja valmennuksen ohjelmointi. Jyväskylän yliopisto: Liikuntabiologian laitos.

CEDEFOP 2000. Vocational education and training in Austria. European Centre for the Development of Vocational Training. First edition. European Communities.

CEDEFOP 2001. Vocational education and training in Italy. European Centre for the Development of Vocational Training. Second edition. European Communities.

EAS 2011. European Athlete as Student. Osoitteessa http://eas-network.eu/ 19.5.2011.

Euroopan komissio 2011. Tietoa Euroopan komissiosta. Osoitteessa http://ec.europa.eu/about/index_fi.htm. 11.7.2011.

Euroopan yhteisöjen komissio 2007. Valkoinen kirja. Osoitteessa http://ec.europa.eu/sport/white-paper/doc/wp_on_sport_fi.pdf. 14.5.2011.

European Comission 2004. Special Eurobarometer November 2004. The citizens of European Union and Sport. Osoitteessa http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_213_report_en.pdf. 14.5.2011.

EURYDICE = Information on Education Systems and Policies in Europe 2010a. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Estonia. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_EE_EN.pdf. 19.5.2011.

– 2010b. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Slovakia. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_SK_EN.pdf. 12.6.2011.

– 2010c. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Slovenia. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_SI_EN.pdf. 12.6.2011.

– 2010d. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Poland. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybaeu/national_summary_sheets/047_PL_EN.pdf. 12.6.2011.

– 2010e. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Italy. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_IT_EN.pdf. 18.7.2011.

– 2010f. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. 2010 Edition. Sweden. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybaeu/national_summary_sheets/047_SE_EN.pdf. 17.7.2011

EURYDICE 2011. National system overviews on education systems in Europe and ongoing reforms. Romania February 2011. Osoitteessa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/national_summary_sheets/047_RO_EN.pdf. 13.6.2011.

Grönroos, M. 2004. Johdatus tilastolliseen tieteeseen – Kuvailu, mallit ja päättely. 2. painos. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Hannola, H. – Niemisalo, N. 2011. INTECS Network, Final report.

Hartikainen, K. – Toskala, A. 2005. Minuuden rakentuminen. Psyykkinen kehitys ja kognitiivis-konstruktiivinen psykoterapia. Jyväskylän Koulutuskeskus Oy.

Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. 5.-6. painos. Helsinki: Edita.

Heinilä Terhi 2007. Komissio julkaissut urheilun valkoisen kirjan. SLU:n julkaisema verkkolehti: LUM - Liikunnan ja urheilun maailma 10/07. Osoitteessa http://www.slu.fi/lum/10_07/paakirjoitus/komissio_julkaissut_urheilun_val/. 17.5.2011.

Holopainen, M. – Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. 5. painos. Helsinki: WSOY.

Huippu-urheilun muutos 2011. Osoitteessa http://www.huippu-urheilunmuutos.fi/. 23.8.2011.

Kantola, H. – Rusko, H. 1985. Sykettä ladulle. Jyväskylä: Gummerus.

Karjaluoto, H. 2007. SPSS opas markkinatutkijoille. Working paper N:o 344 / 2007. University of Jyväskylä. School of Business and economics. Jyväskylä.

Kurkela, R. 2011. Virsta - Tilastollinen tiedonkeruu -verkko-oppimateriaali. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Osoitteessa http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/. 9.5.2011.

Liukkonen, J. 2007. Urheilupsykologia. Psyykkiset tekijät urheilussa. – Teoksessa Urheiluvalmennus (toim. A. Mero, A. Nummela, K. Keskinen ja K. Häkkinen), 215-239. Lahti: VK-Kustannus.

Metsä-Tokila, T. 2001. Koulussa ja kentällä. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopisto.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä, 2. painos. Helsinki: International Methelp.

Metsämuuronen, J. 2008. Monimuuttujamenetelmien perusteet. Metodologia-sarja 7, 2. painos. Helsinki: International Methelp.

OKM = Opetus ja Kulttuuriministeriö 2010. Sanoista teoiksi. Huippu-urheilutyöryhmän ajatuksia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010: 13. Osoitteessa http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2010/huippu_urheilu.html. 19.5.2011.

OKM 2011. Suomen koulutusjärjestelmä. Osoitteessa http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi. 13.6.2011.

Opetushallitus 1996. OECD-maiden koulutusjärjestelmät. Laukkanen Reijo (toim.).

Poijula, S. 2003. Miten selviytyä työpaikan menetyksestä. Helsinki: Kirjapaja.

RAMK = Rovaniemen ammattikorkeakoulu 2011. Liikunta ja vapaa-aika (tammi 2012). Osoitteessa http://www.ramk.fi/fi/Hakijalle/Opiskelu_tyon_ohessa/AMK-tutkinnot/Liikunta_ja_vapaa-aika_(tammi_2012).iw3. 14.9.2011.

Rusko, H. 2003. Cross Country Skiing. Handbook of Sports Medicine and Science. Blackwell Science.

SLU 2011a. Suomen Liikunta ja Urheilu. Reilu Peli osoitteessa http://www.slu.fi/reilu_peli/. 17.5.2011.

– 2011b. Valtioneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista. Osoitteessa http://www.slu.fi/liikuntapolitiikka/. 17.5.2011.

– 2011c. Suomen Liikunta ja Urheilu. EU-politiikka. Osoitteessa http://www.slu.fi/liikuntapolitiikka/eu-politiikka2/. 17.5.2011

Suomen Olympiakomitea 2007. Urheiluakatemiat osana suomalaista huippu-urheilujärjestelmää. Osoitteessa http://www.noc.fi/@Bin/39991/Urheiluakatemiat+osana+huippu-urheilujärjestelmää+-esitys18042007.pdf. 12.6.2011.

Suomen Olympiakomitea 2011. Urheiluakatemiat. Osoitteessa http://www.noc.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiat/. 7.9.2011.

TASS 2011. Talented Athlete Scolarship Scheme. Osoitteessa http://www.tass.gov.uk/ 19.5.2011.

Turun Yliopisto 2010. Osoitteessa http://www.ahot.utu.fi/. 24.3.2011.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake englanniksi

LIITE 1. Kyselylomake englanniksi

INTECS project, Questionnaire on "dual career" in winter sports in Europe

Dear Athlete/Coach/Parent,

INTECS network project is implemented in year 2010, and financed by European union. The project aims to create better network cooperation opportunities for educational organisations that are active in winter sports inside the EU, and the goal of the network cooperation is to make it possible for young professional winter sports athletes to create a "dual career". Project is coordinated by Rovaniemi University of Applied Sciences, having winter sports as a field of expertise, and the partners in the project are:

- Luleå Technical University, Sweden
- Comenius University Bratislava, Slovakia
- Schi Gymnasium Stams, Austria
- University of Tartu, Estonia
- University of Maribor, Slovenia
- North-West Regional Development Agency, Romania
- Academy of Physical Education in Gdansk, Poland
- Oberschulzentrum "Claudia von Medici" Mals, Italy

This INTECS Network building project questionnaire is designed to help us analyze problems in the "dual career" in winter sports. By "Dual career" problems we understand problems of young (winter sports) athletes to study, train and compete at the same time. When athlete/student can build "dual career", he/she has better opportunity to be an active member of the society also after the end of his/her active sports career. In this way, level of "drop-outs" can be lowered and contribution of athletes is used both to support their life after the sports career, and for the good of the whole society and economy.

Our goal in the project is to create better cooperation between educational organizations, sport clubs and federations within EU in this field.

Please complete the questionnaire below. Circle the letter of your preference or write short answer. The questionnaire consists of three groups, one for athletes, one for coaches and one for parents. Please when you answer to the questions, select your own group's set of questions.

We are very thankful if you can find 25 minutes to fill out this questionnaire. In this way we can help you and your teammates, other parents and actors having interest towards winter sports!!!

Best Regards,
INTECS Network building project, implementing team
For more information, ask questions from coordinating team. e-mail: niko.niemisalo(a) ramk.fi

For Athletes

1. Sex:
    a. Male
    b. Female

2. Your age: ___ years

3. Education level (round completed level, and mark x to your current level):
    a. Secondary school
    b. Upper secondary school/ High school
    c. University (undergraduate level)
    d. University (post graduate level:
        i. MA
        ii. MSc
        iii. PhD

4. Your sport: _____

5. At what age have you actively start with your trainings? _____

6. How long have you been active in your sport?_____

7. How many years do you have actively participate at competitions? _____

8. What is your main target for your sport career?
_____
_____

9. What is your main target for your studies?
_____
_____

10. Can you describe how your studies and trainings are organized?
_____
_____

11. How many hours (average / per day) do you dedicate to your sport (+ related activities such as travel, documenting and training)?

a) Less than 2 hours
b) 2 – 4 hours
c) 4 -6 hours
d) more than 6 hours

12. Do you practise sports enough in terms of training and competing time to achieve your sport goals?

a) Yes
b) No

If you answered with "No", please mark how many additional hours you would dedicate to your sport (average / per day):

a) 1 – 2
b) 2 – 3
c) 3 – 4
d) more than 4 hours

13. How many hours (average / per day) do you use to your studies/formal education?

a) Less than 2 hours
b) 2 – 4 hours
c) 4 -6 hours
d) more than 6 hours

14. Do you experience that you cannot dedicate enough time to your studies, due to your sport obligations (trainings and other related activities)?

a) Yes
b) No

15. How many hours (average / per day) do you think you should dedicate to your studies if you would like to pass all exams without any problems?

a) Less than 2 hours
b) 2 – 4 hours
c) 4 -6 hours
d) more than 6 hours

16. Do you have any benefits compared to a non-athlete student (ex.g. flexibilities in curriculums and schedules, opportunities for distance learning) in school, because you are an athlete?

a) Yes
b) No

If you answered with "Yes", what are the benefits?

_____

17. What do your parents support more:
    a) Sport career
    b) Formal education
    c) They equally support sport career and formal education
    d) They don't support me at all

18. Do your sport clubs and coaches support your education?
    a) No
    b) Yes
       If you answered with "Yes", please describe until what level?
       a) I am not allowed to train, if I don't do well in school
       b) I must train under adjusted program with less trainings, in order to have more time for school
       c) My training program doesn't change; I have less/no free time.

19. Does your school program enable you as good development of your sport career as you would prefer?
    a) Yes
    b) No
       If you answered with "No", please let us know what do you miss?
       a) Good equipment
       b) Better understanding of my sport and what it takes to develop in top athlete
       c) More adjusted education program
       d) Good cooperation between school and coaches
       e) Other

20. If you would have problems passing your exams in the school because of your active sports career, would you:
    a) Quit with your sport
    b) Temporary quit with your sport, until you pass all exams
    c) Dedicate less time to sport activities and dedicate more time to education
    d) acrifice free time in order to be able to dedicate more time to education
    e) Give up on education and concentrate 100 % on sport
    f) Reduce and/or change education

21. Have you ever temporary quit with sport?
    a) Yes
    b) No
       If you answered with "Yes" please describe how long and the reason(s):
       _____

22. Do you think that sport gives you more discipline, which helps you with studying?
    a) Yes
    b) No

23. What are the biggest problems in your situation of studying and training at the same time (please mark with grades 1 - 5; the bigger the number, the bigger the problem; ex.g. "5" = very big problem)

a) ___ Lack of time
b) ___ Training conditions and infrastructure
c) ___ School conditions
d) ___ Career management
e) ___ Social situation
f) Other

_____

24. What is the best thing in your dual career at the moment (please mark with grades 1 - 4; 1 – the best)?

a) ___ Training conditions and infrastructure
b) ___ School conditions
c) ___ Career management
d) ___ Social situation
e) Other _____

25. How could your school or university provide you with better support?

a) Provide a flexible time-table
b) Arrange postponement of exams
c) Give advice in study organization
d) Supply easier admission to studies
e) E-learning programs
f) Assist with internship/work placement
g) Offer entry support to the labor market
h) Offer vocational counseling
i) Provide career planning advice
j) Other _____

26. My school or university helps/ have helped me to combine sports career and education?

a) Strongly agree
b) Rather agree
c) Rather disagree
d) Strongly disagree

27. What are your current plans for your post-competition career?
Stay in sports (coach, sport functionary, etc.)

a) Pursue an occupational career
b) Have an own business
c) Be employed in public services (e.g. military/police)
d) Other

28. Are you currently taking part in a career program designed for professional athletes?

a) Yes
b) No

29. How could the international sport organizations (e.g. IIHF/ FIS) support career transition and make the process easier?

a) Supply a direct contact for dual career counseling and more transparent structures
b) Provide long-term career counseling
c) Provide efficient career counseling on job entry (applications, interviews, etc.)
d) Other

30. How could the national sport organizations support double career and make the process easier?

a) Supply a direct contact for dual career counseling and more transparent structures
b) Provide long-term career counseling
c) Provide efficient career counseling on job entry (applications, interviews, etc.)
d) Give more resources and acknowledgement to the institution that provides the opportunity for you to build two careers (ie. to study and train in the same time)

31. Which general conditions have influenced your sports career in negative way?

a) Overall load, especially stress at achool
b) Injuries and illnesses
c) Coaches and training
d) Other, what? _____

32. When you look back, which general conditions have influenced your sports career in positive way?

a) targeted assistance, specific support measures (special classes, small learning groups, e-learning controlled learning)
b) motivated and sympathetic teachers
c) support by school colleagues
d) sport as compensation and also possibility to develop and apply self-management qualities at school
e) Other, what? _____

Please give your suggestions on how the conditions of today for you, to get "dual career", could be improved:

_____
_____

For Parents

1. What do you support more (is future of your child based on):
   a) Sport career
   b) Formal education
   c) I equally support sport career and formal education

2. Do sport club support athletes' formal education?
   a) Yes
   b) No
      If you answered with "Yes", please describe until what level?
      a) Athletes' are not allowed to train, if they don't do well in school
      b) Athletes' have to train under adjusted program with less trainings, in order to have more time for school
      c) Athletes' training program doesn't change; they have less/no free time.
      d) It´s up to the parents to decide

3. How many hours (average / per day) does your child dedicate to sport (trainings and other related activities)?
   a) Less than 2 hours
   b) 2 – 4 hours
   c) 4 -6 hours
   d) more than 6 hours

4. Is time that your child dedicates to sport enough time to achieve his/her sport goals?
   a) Yes
   b) No
      If you answered with "No", please mark how many additional hours he/she should dedicate to the sport (average / per day):
      a) 1 – 2
      b) 2 – 3
      c) 3 – 4
      d) more than 4 hours

5. How many hours (average / per day) does your child dedicate for studies/formal education?
   a) Less than 2 hours
   b) 2 – 4 hours
   c) 4 -6 hours
   d) more than 6 hours

6. Do you experience that your child cannot dedicate enough time to his/her studies, due to sport obligations (trainings and other related activities)?
   a) Yes
   b) No

7. How many hours (average / per day) do you think your child should dedicate to studies if he/she would like to pass all exams without any problems?

a) Less than 2 hours
b) 2 – 4 hours
c) 4 -6 hours
d) more than 6 hours

8. Do you find coordination between school and sport difficult?

a) No
b) Yes

If you answered with "Yes", please mark it with 1 – 10 (1 – easy, 10 very difficult) _____

9. Do you believe that you devote enough attention to formal education and career planning for your child's' career after his/her sport career will finish?

a) Yes
b) No

10. Do you believe that athletes should have organized consultation about possibilities of their career after his/her sport career finishes (e.g. organized planning of athletes' career with independent career counsellor)

a) Yes
b) No

11. Do you communicate / cooperate with athletes' teachers (school)?

a) Yes
b) No

12. Do teachers (school) support athletes sport career?

a) Yes
b) No

For Coaches

1. Sex:
   a) Male
   b) Female

2. Your age: ___ years

3. Your position in your organization
   a) Coach
   b) Club management
   c) Other, what? _____

4. How many year are you working as coach / in club management? _____years

5. How many hours (average / per day) must athletes dedicate to trainings if they would like to develop in top athlete?
   a) 0 – 2
   b) 2 – 4
   c) 4 – 6
   d) more than 6

6. How many hours (average / per day) would they need for body regeneration (sleep and rest in 24 hours)…
   a) 6 – 7
   b) 7 – 8
   c) 8 – 9
   d) more than 9

7. Do you have enough time to enable as good training and preparation as you would like?
   a) Yes
   b) No
      If No, how many additional hour would you need per day?
      a) 1 – 2
      b) 2 – 3
      c) 3 – 4
      d) more than 4

If there is lack of time, what are the reasons? _____
_____

8. Do you and sport club support athletes' formal education?
   a) No
   b) Yes
      If you answered with "Yes", please describe until what level?
      a) Athletes' are not allowed to train, if they don't do well in school
      b) Athletes' have to train under adjusted program with less trainings, in order to have more time for school
      c) Athletes' training program doesn't change; they have less/no free time.

9. Do you communicate / cooperate with athletes' teachers (school)?
   a) Yes
   b) No

When?_____
How?_____
How much?_____

10. Do you communicate / cooperate with athletes' parents?
   a) Yes
   b) No

11. Do athletes have any benefits in school?
   a) Yes
   b) Sometimes
   c) Never
   If Yes or Sometimes, what kind of benefits?_____

12. Do you actively participate in athletes' career planning (coordination between school/formal education and sport career)?
   a) Yes
   b) No
   How? _____

13. Do you find cooperation between school and sport difficult?
   a) Yes
   b) No
   If you answered with "Yes", please mark it with 1 – 5 (1 – easy, 5 very difficult)
   _____

14. Do you believe that athletes should have organized consultation about possibilities of their career after his/her sport career finishes (e.g. organized planning of athletes' career with independent career counsellor)
   a) Yes
   b) No
   If you answered "Yes", please propose what kind of organized consultation
   _____

Opiskelun ja urheilun onnistunut yhdistäminen on tärkeää niin urheilijalle, hänen lähipiirilleen kuin yhteiskunnalle. Vaativan harjoittelu- ja kisakauden aikana opintojen sujuva suorittaminen on iso haaste, mihin Suomessa ja muissakin EU-maissa on haluttu vastata. Kirsi Yrjölä on opinnäytetyössään (AMK) tutkinut kaksoisuran eli huippu-urheilun ja kouluttautumisen yhdistämisen hyviä käytäntöjä ja moninaisia vaikeuksia, verraten suomaisten urheilijoiden tuen tarvetta myös muiden EU-maiden urheilijoiden tilanteeseen.

Tutkimus perustuu kyselyaineistoon, joka on tehty talviurheilun parissa toimiville urheilijoille, heidän vanhemmilleen sekä valmentajille, Suomessa ja kahdeksassa muussa EU-maassa. Tutkimuksen avulla on selvitetty, mitä urheilijat tarvitsevat etenkin koulutusjärjestelmältä, jotta puitteet tukevat tasapainoisen kaksoisuran suorittamista, ottaen huomioon urheilijan elämäntilanteen monet osa-alueet. Teos antaa hyvää tietoa kansainvälisen vertailun avulla suomalaisen korkeakoulujärjestelmän kehittämiseen. Samalla opinnäytetyössä tuodaan esille esimerkkejä muiden maiden järjestelmistä ja opiskelijoiden kokemuksista sekä kannustetaan tutkimustulosten valossa korkeakouluja kehittämään mm. erilaisia opetusmenetelmiä urheilijoiden opiskelun tueksi.

ISSN 1239-7733
ISBN 978-952-5923-33-9 (nid.)
ISBN 978-952-5923-34-6 (PDF)